

לְאִיכָרִים כּוֹפֵר, ח מִכָּה כְּהֵמָה מִכָּה אֲדָם מֵהָ תֵּל לִפִּי
שְׁנֵאמַר מִכָּר אֲבִיו וְאָמֹן יִכּוֹל לֹא יִהְיֶה חַיִּיב עַד שִׁכְרָה שְׁנִיחָם
כִּאֲחַת תֵּל וּמִכָּה אֲדָם יוֹמֵת אֲפִילוֹ אֶחָד מֵהֶם יִכּוֹל אֲפִילוֹ הִכּוּ
וְלֹא עָשָׂה בּוֹ חֲבוּרָה יִהְיֶה חַיִּיב תֵּל מִכָּה כְּהֵמָה אֲדָם מֵהָ
מִכָּה כְּהֵמָה עַד שִׁיעֶשֶׂה בָּהּ חֲבוּרָה אִם מִכָּה אֲדָם עַד שִׁיעֶשֶׂה
בּוֹ חֲבוּרָה יִכּוֹל אֲפִילוֹ הִכּוּ לְאַחֵר מִיָּהּ יִהְיֶה חַיִּיב תֵּל מִכָּה
בְּהֵמָה וּמִכָּה אֲדָם מֵהָ מִכָּה כְּהֵמָה בְּחַיִּיהָ אִם מִכָּה אֲדָם בְּחַיִּיו
ט מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כְּמִשְׁפָּט דִּינִי נִפְשׁוֹת דִּינִי
מִמוֹנוֹת מֵהָ דִּינִי נִפְשׁוֹת כְּדִרְשִׁיהָ וּבַחֲקִירָה אִם דִּינִי מִמוֹנוֹת
כְּדִרְשִׁיהָ וּבַחֲקִירָה אִם מֵהָ דִּינִי נִפְשׁוֹ כְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה אִם דִּינִי
מִמוֹנוֹת כְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה תֵּל עֵין תַּחַת עֵין רִיבָה י וְיִדְבֹר
מִשֶּׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוֹצִיאָם אֶת הַמִּקְלָל אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה
זוֹ הִיא שְׂאֵמֶר מִלִּבָּם שְׁבִית דִּין מִכְּפִנִים וּבֵית הַסְּקִילָה מִבְּחוּץ
וְיִרְגֵם אוֹתוֹ וְלֹא כִסּוּתוֹ אֲבָן כֹּלֵבֶד שֶׁאֵם מֵת בְּאֶבֶן אֶחָת יֵצֵא
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת מֹשֶׁה אִם לִסְמִיכָה אִם לְדַחֲיָה
אִם לְתַלְיָה אִם לֹא תֵּלֵן נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ

סליק דבורא

פרשת בהר סיני

וידבר

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כְּהָרְ סִינִי לְאַמֵּר מֵהָ עֵינִי
שְׁמִיטָה אֲצֵל הָרְ סִינִי וְהִלָּא כָל הַמַּצּוֹת
נִאמְרוּ מִסִּינִי אֲלֵיכֶם כֹּה שְׁמִיטָה נִאמְרוּ
כָּל־לְוִיִּם וְדִקְדוּקָה מִסִּינִי אִם כֹּלֵם נִאמְרוּ כָּל־לְוִיִּם
וְדִקְדוּקָה מִסִּינִי ב כִּי תִבְאוּ יִכּוֹל מִשְׁבָּאוֹ לְעֵבֶר הִירְדָן
תֵּל אֶל הָאָרֶץ אֶרֶץ הַמִּיחֲדָה יִכּוֹל מִשְׁבָּאוֹ לְעֵמֶן וּמוֹאֵב תֵּל
אִשֵּׁר אֲבִי בִּתְּלָם לָכֶם וְלֹא עֵמֶן וּמוֹאֵב מִנִּיין אֶתֶּה אֲמַר כִּיכְשֵׁן
אֲבָל לֹא חִילְקוֹ חִילְקוֹ לְמִשְׁפָּחוֹת וְהָא חִילְקוֹ לְבִתֵּי אֲבוֹת
וְאִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכִּיר אֶת הָלֶקֶן יִכּוֹל יִהְיֶה חַיִּיבִים כְּשִׁמִּיטָה
תֵּל שְׂדֵה שִׁיחָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכִּיר שִׂדְחוֹ כְּרִכְךָ שִׁיחִירָה כָּל
אֶחָד וְאֶחָד מִכִּיר אֶת כְּרִמּוֹ ג נִמְצָאת אֶתֶּה אֲמַר כִּין
שְׁעִבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הִירְדָן נִתְחַיִּיבוּ בַּחֲלָה וּבְעֶלְלָה וּבְחֶדְשׁ
הַגֵּיעַ שִׁשְׁרָה עֶשֶׂר בְּנִינִן נִתְחַיִּיבוּ בְּעוֹבֵר שְׁהוּ חֲמִשִּׁים יוֹם
נִתְחַיִּיבוּ כְּשֵׁת הַלֶּחֶם לְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה נִתְחַיִּיבוּ בְּמַעֲשֵׂרוֹת
הַתְּחִילֹה בְּיוֹמֵם לְשִׁמִּיטָה לְעֶשְׂרִים וְאַחַת עֶשֶׂר שְׁמִיטָה לְשִׁשִּׁים
וְאַרְבַּע עֶשְׂרִים וּכְלָל ד וְשִׁבְתָּה הָאָרֶץ יִכּוֹל מִלְּחָפוֹר כּוֹרוֹת
וְשִׁיחִים וּמַעֲרוֹת וּבְלִתְקֵן אֶת הַמִּקְוֹאוֹת תֵּל שְׂדֵה לֹא תִזְרַע
וּכְרִכְךָ לֹא תִזְמֹר אִין לִי אֲלֵיכֶם לִזְרַע וְלִזְמֹר לְחִירִשׁ לְעִירֹד
לְנִיכּוֹשׁ וּלְנִיכּוֹשׁ וּלְנִיכּוֹשׁ מִנִּיין תֵּל שְׂדֵה לֹא וּכְרִכְךָ לֹא כָּל
מִלְּאֲכָה שְׁבִשְׂדֵךְ וּשְׁבִכְרִכְךָ ה וּמִנִּיין שְׁאִין מִזְבְּחִים וְאִין
מִפְּרָקִים וְאִין מַעֲשִׂים כְּעִלִּים וְאִין מִאֲכָבִים תֵּל שְׂדֵה לֹא וּמִנִּיין
טָאִין מִקְרִיבִים וְאִין מִזְרִין וְאִין מִפְּסָלִים בְּאִילָנוֹת תֵּל שְׂדֵה
לֹא וּכְרִכְךָ לֹא יִכּוֹל לֹא יִקְשֶׁשׁ תַּחַת הַזֵּיתִים וְלֹא יִמְלֹא
אֶת הַנִּבְקִיִּים שִׁתַּח הַזֵּיתִים וְלֹא יִעֲשֶׂה עוֹנִיאוֹת כִּין אֵילֵן לְאֵילֵן
חִבִּירוֹ תֵּל שְׂדֵה לֹא תִזְרַע וּכְרִכְךָ לֹא תִזְמֹר הִזְרַע וְהִזְמִיר
כָּל־לֵוִי וְלִמֵּה יֵצֵא לְהִקְשִׁי לָהֶם אֵל מֵהָ זֶרַע וְהִזְמִיר מִיָּהּ דִּים

שֶׁהֶם עֲבוּדָה בְּאָרֶץ וּבְאֵילֵן אִם לֹא אֵלֵךְ דְּבַר שְׁהִיא עֲבוּדָה
בְּאָרֶץ וּבְאֵילֵן יִכּוֹל אִם שְׁנֵת הַיּוֹבֵל תִּהְיֶה עוֹלָה לְמִנִּיין שְׁנֵי
שְׁבוּעֵי תֵּל שְׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֵה וְשֶׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כְּרִכְךָ שְׁנֵי
זֶרַעִים עוֹלוֹת מִמִּנִּיין שְׁנֵי שְׁבוּעֵי וְאִין שְׁנֵת הַיּוֹבֵל עוֹלָה לְמִנִּיין
שְׁנֵי שְׁבוּעֵי ז מִנִּיין לְאֹרֶץ וְלִרְחוֹן וְלִפְרָגִים וּלְשׁוֹמְשֵׁם
שֶׁהִשְׁרִישׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּנְסָן אֶתֶּה בְּשִׁבְעִית תֵּל וְאִסְפַּת
אֶת תְּבוּאָתָה בְּשִׁבְעִית ח יִכּוֹל אֲעֶפֶשׂ שְׁלֹשׁ הַשְּׁרִישׁוֹ תֵּל
שְׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֵךְ וְאִסְפַּת שְׁשֶׁה זֶרַעִים וְשֶׁשֶׁה אִסְפִּים לֹא
שְׁשֶׁה זֶרַעִים וְשֶׁבְעָה אִסְפִּים ט רִיזְנָתָן כִּין יוֹסֵף אֲמַר
מִנִּיין לְתִבְּוָה שֶׁהִבִּיאה שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּנְסָן אֶתֶּה
בְּשִׁבְעִית תֵּל וְאִסְפַּת אֶת תְּבוּאָתָה וְהָא מִשְׁהִבִּיאה שְׁלִישׁ

פרק א

וּמִנִּיין לְשִׁלְשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִרִי
הֵן כָּל־הַשָּׂדֶה תֵּל וּבִשְׁנֵי הַשְּׁבִיעִית
שְׁבִיתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ מִיכָן אֲמַר בְּנוֹת
שׁוֹחַ שְׁבִיעִית שְׁלֹחַם שְׁנִיחָה עוֹשׂוֹת לְשִׁלְשׁ שָׁנִים ר' יְהוּדָה
אֲבִיר הַפְּרָסִיּוֹת שְׁבִיעִית שְׁלֹחַם מוֹצֵאִי שְׁבִיעִית שֶׁהֶם עוֹשׂוֹת
לְשִׁתֵּי שָׁנִים אֲמַר לֹא אֲמַר אֲלֵיכֶם כְּכִנּוֹת שׁוֹחַ שְׁבִית לִי
כֶּשֶׁם שְׁנֵאמַר כְּשִׁבְתָּ בְּרֵאשִׁית שְׁבִית לִי כֶּן נִאמְרָה בְּשִׁבְעִית שְׁבִית
לִי שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וּכְרִכְךָ לֹא תִזְמֹר כָּל מִלְּאֲכָה שְׁבִשְׂדֵךְ וּכָל
מִלְּאֲכָה שְׁבִכְרִכְךָ ג אֶת סְפִיחַ קִצְיוֹךְ לֹא תִקְצֹר בִּיכָן
סִמְכוֹחִמִים עַל הַסְּפִיחִים שִׁיחֵי אֲסוּרִים בְּשִׁבְעִית וְאַת עֲנִי
נִזְרִיךְ לֹא תִבְּוֹר מִן הַשְּׁמֹר בְּאָרֶץ אִין אֶתֶּה כּוֹצֵר אֲבָל אֶתֶּה
כּוֹצֵר מִן הַמִּכּוֹר לֹא תִבְּוֹר לֹא תִבְּוֹר כְּדִרְךָ הַבּוֹצֵרִים מִיכָן
אֲמַר וְתִאֲזִינִים שֶׁל שְׁבִיעִית אִין קוֹצִים אוֹתֶה כְּמוֹקֶצֶה אֲבָל קוֹצֵה
אֶתֶּה כְּחוֹדֶכָּה אִין דּוֹרְכִים עֲנִינִים בְּנֵת אֲבָל דּוֹרְכִים בְּעִירִכָּה
אִין עוֹשִׂים זֵיתִים כְּבֹד וּבְקוֹשְׁבִי אֲבָל כּוֹתֵשׁ וּבְכִנִּים לְבִידִידָה
ר' שְׁמַעוֹן אֲמַר אִין שִׁחָה הוּא כְּבֹד וּבְכִנִּים לְבִידִידָה ד שְׁבִית
שְׁבִיתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ כִּין שִׁיעֵת שְׁבִיעִית אֲעֶפֶשׂ שְׁפִירוֹתֶיהָ שְׁמִיטָה
מוֹתֵר אֶת לְעוֹשֵׂת מִלְּאֲכָה כְּגוֹפֹ שֶׁל אֵילֵן אֲבָל פִּירוֹתֶיהָ אֲסוּרִים
עַד חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר בְּשָׁבָט ה וְהִזְרִיתָ שְׁבִית הָאָרֶץ לָכֶם מִן
הַשָּׂבָל בְּאָרֶץ אֶתֶּה אֲוֹכֵל וְאִין אֶתֶּה אֲוֹכֵל מִן הַשְּׁמֹר מִיכָן אֲמַר
שְׁדֵה שְׁנִיחָה בֵּית שְׁמִי אֲמַר אִין אֲוֹכֵל פִּירוֹתֶיהָ בְּשִׁבְעִית
וּבֵית הֵלֵל אֲמַר מִים אֲוֹכֵלִים בֵּית שְׁמִי אֲמַר מִים אִין אֲוֹכֵלִים
פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּשִׁבְתָּ וּבֵית הֵלֵל אֲמַר לִשְׁכּוֹת וְשִׁלֵּשׁ בְּשִׁבְתָּ
רְבִי יְהוֹרֵרָה אֲמַר חִילְקֵן הַדְּבָרִים זֶה מִקּוּלֵי בֵּית שְׁמִי וּבְחֻמְרֵי
בֵּית הֵלֵל וְלָכֶם וְלֹא לְאַחֲרִים לְאֹכֵלָה וְלֹא לְהִבִּיֵּא
מִמֶּנָּה מִנְּחוֹת וְלֹא לְהִבִּיֵּא נִסְכִּים מִמֶּנָּה ר' לֵקְבֶדֶךְ וְלִאֲבָתְךָ
מֵהָ תֵּל לִפִּי שְׁנֵאמַר וּבְשִׁבְעִית תִּשְׁמַטְנָה הַנִּשְׁתֵּה וְאֲכָלוּ אֲבִיוֹנֵי
עֵמֶךְ יִכּוֹל אִין לִי אֲלֵיכֶם פִּירוֹת שְׁבִיעִית נִאֲכָלִים אֲלֵיכֶם לְעִנִּים
כָּל־כֹּד מִנִּיין אִין לְעִשְׂרִים תֵּל לֵךְ וְלֵקְבֶדֶךְ וְלִאֲבָתְךָ הִרִי
בְּעִלִּים עֶשְׂרִים אֲמַרִים עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת אֲמַרִים אֶם כִּין לִמֵּה
נִאמְרָה וְאֲכָלוּ אֲבִיוֹנֵי עֵמֶךְ הַעֲנִיִּים אֲוֹכֵלִים אֶתֶּה הַבִּיעוֹר וְלֹא
עֶשְׂרִים דְּבָרֵי רְבִי יְהוּדָה ר' יוֹסֵף אֲמַר אֶחָד עֲנִיִּים וְאֶחָד עֶשְׂרִים
אֲוֹכֵלִים אֶתֶּה הַבִּיעוֹר ז דְּבַר אֶתֶּה וְאֲכָלוּ אֲבִיוֹנֵי עֵמֶךְ
הִרִי לְאֵדֶם לְאֵדֶם וְהִרִי לְבִהמָה לְבִהמָה וְלִשְׁכִּירְךָ מִן
הַגֵּנוֹ וְלִשְׁכִּירְךָ מִן הַגֵּנוֹ הַגֵּרִים עֵמֶךְ לְרִבּוֹת אֶת הַאֲכָסְנִיָּה
ח וְלִבְהִמָּתֵךְ וְלִחִיהָ מֵהָ תֵּל וְהִיא אֶתֶּה שְׁאִינָה כְּרִשׁוֹתֵךְ
הִרִי הִיא אֲוֹכֵלָה בְּהֵמָה שְׁהִיא כְּרִשׁוֹתֵךְ אִין דִּין שְׁתִּאֲכִלִי אֵילֵן
כִּין הִייתִי אֲוֹכֵל יִכְנֹס לְבִהמָה וְהִיא אֲוֹכֵלָה לְעוֹלָם מֵהָ אִין מִקּוּי
בִּיעוֹר פִּירוֹת שְׁבִיעִית כְּפִירוֹת אֲדָם אֲבָל בְּהֵמָה תִּהְיֶה אֲוֹכֵלָה
לְעוֹלָם וּכְשֶׁהִיא אֲוֹכֵלָה כְּשֶׁהִיא אֲוֹכֵלָה בְּכִית כָּל־הַחִיָּה שְׁבִשְׁדָּה
זֶמֶן שְׁחִיחָה אֲוֹכֵלָה כְּשֶׁהִיא אֲוֹכֵלָה בְּכִית כָּל־הַחִיָּה שְׁבִשְׁדָּה
כָּל־הַחִיָּה שְׁבִכֵּת ט אֲשֶׁר בְּאָרֶץ מֵהָ שְׁכִירֵי
אֲוֹכֵלִים

אוכלים לא מה שהוציא עקילס לעבדיו לפונטוס / אר שמעון שמעתי בפירוש שמוציא לסוריא ואין מוציאם לחוצה לארץ / תהיה אף להורלת הנר אף לעצוב בה צעק / כל תבואתה / מלמד שאין נאכלת אלא תבואת / מיכן אמרו מאימתי אוכלים פירות האילן בשביעית הפנים מההוריתו אוכל בהם פיתו / ביהול כונס לתוך ביתו / יא וכן כיוצא בהם ושאר שני שבוע חייבו במעשרו הכוסר משגער אוכל בנפיתו בשדה / הבאיש כונס לתוך ביתו / וכן כיוצא בו / ושאר שני שבוע חייבים במעשרות זיתים כל זמן שהם עושים שלשת לוגים לסארי הכניסו / יב רביע פוצע ואוכל כשירה הכניס חצי לוג כותש וכן בשדה הכניס לוג כותש כותש בשדה / וכוונס לתוך ביתו / וכן כיוצא בהם ושאר שני שבוע חייבים במעשרו / ושאר כל פירות האילן אין את רשאי לבכוש מהם ולשלוק מהם ולא לאכול מפניהם / אלא כעונתן למעשרות כך עונותן לשביעית / ולא לעשות ממנה זולתן / ולא לעשות ממנה מלוגמא / ולא לעשות ממנה איספלנית / ולא לעשות ממנה אפיספזים /

פרשה ב

וכפרת לך בבית דין / שבע שבתות / יכול שבע שבתות ימים תל שבע שבתות שנים / אי שבע שבתות שנים / יכול יספור שבע שמישים זו ארז / ויעשה יובל תל שבע שני שבע פעמים הא עד שיאמר שני כתובים הללו ואם לאו לא שמענו / ב ומניין יספור לשני שבוע תל והיו לך ימי שבע שבתות השנים מניין יספור לשני יובל תל והיו לך תשע וארבעים שנה / מניין עשה שביעית אעפ שאין שביעית תל תשע וארבעים שנה דכרי / יהודה והכמים אומר שביעית נהוגת אעפ שאין יובל / והיובל אינו נהוג אלא אם כן יש עמר שביעית / ג ומניין שהיא בשופר תל והעברת שופר / אין ללא יובל / בראש השנה מנין תל והעברת שופר תרועה בעשור לחודש ביום הכיפורים / שאין תל בחודש השביעי ומה תל בחודש השביעי / הרי תרועת שביעי כזו מה זו בשופר אף תרועת ראש השנה כזו / ד ומניין שהיא פשוטה לפניה תל והעברת שופר תרועה / ומניין שפשוטה לאחריה תל לך תעבירו שופר / אין ללא יובל בראש השנה מנין תל והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכיפורים שאין תל בחודש השביעי / ומה תל בחודש השביעי שתה תרועת שביעי כזו מה זו פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה אף תרועת ראש השנה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה / ה ביום ולא בלילה / ביום הכיפורים אפילו בשבת / תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד שכל יחיד ויחיד חייב / יכול אף תרועת ראש השנה תחזור ודחה את השבת תל בכל ארצכם והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכיפורים שאין תל בעשור לחודש ביום הכיפורים ממשמע שנאמר ביום הכיפורים איני יודע שהוא יום הכיפורים בעשור לחודש / אם כן למה נאמר בעשור לחודש אלא בעשור לחודש דוחה את השבת / בכל ארצכם ואין תרועת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בבית דין בלבד /

פרק ב

וקדשת את שנת החמישים שנה מה תל לוי שנאמר בעשור לחודש שיכול אין לוי שנה מתקדשת אלא בעשור לחודש / וכשהוא אומר וקדשתם את שנת החמישים שנה מלמד שהיא מתקדשת מראש השנה / אמר רבי יוחנן בן ברוקח לא היו

עבדים משועבדים נפשרי לבתיהם ולא שדות חוזרי לבעליהם אלא אוכלים ושותים ושמהים ועשרותיהם בראשיהם עד שהגיע יום הכיפורים / הגיע יום הכיפורים תקעו בשופר / חזרו שדות לבעליהם ועבדים נפשרים לבתיהם / ב וקראתם דרור אין דרור אלא חירות אר יהודה מה הלשון דרור בדבר באידרא ומסחר בכל מדינה / ג יושביה / בזמן שיושביה עליה / ולא בזמן שגלו בתוכה / היו עליה אכל היו מעורבכים שבט יהודה בבנימן / ושבת בבנימן ביהודה / יכול יהיה היובל נהוג תלמוד לוי יושביה / לכל יושביה / במצאת אומר כיון שגלו שבט ראובן וגד וחצי שבט מנשה בשל והיובלות / ד

יובל אעפ שלא השמיטו אעפ שלא תקעו בשופר / אוכל יובל שלא שילחו העבדים תל היא דכרי ר יהודה / ר יוסי אומר יובל אעפ שלא השמיטו אעפ שלא שילחו העבדים / או יכול אעפ שלא תקעו בשופר תל היא / אר יוסי אחר שהכתוב תולה אותה לענין תקיעת שופר ואחד כת תולה אותה לענין שילוח עבדי / מפני מה אני אומר יובל שלא בשילוח עבדים שאפשר ליובל שלא בשילוח עבדי אבל אי אפשר ליובל שלא בתקיעת שופר / דבר אחר תקיעת שופר תלויה בבית דין ושילוח עבדים תלויה בכל ארס / ה ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו אמר רבי איעזר בן איעקב במי מדבר אם בנמכר שש הרי אמור / אם בנמכר שנה או שנים הרי אמור / הא אינו מדבר לא בנרצע לפני היובל שיהא היובל מוציא / דבר אחר ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו / למה שהחזיק משפחתו הוא שב דברי רבי מאיר / רבי יהודה אומר לאחוזתו ולמשפחתו הוא שב ואינו שב לסוריה שהיה בה / וכן הוא אומר בגולה / תשובו לרבות את האשה /

פרק ג

יובל היא שנת החמישים שנה / שיכול בכניסתה תהיה מקדשת בראש השנה וביציאתה תהיה מושכת והולכת עד יום הכיפורים שכן מוספין מחיל על הקידוש תל יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם / אין קדושתה אלא עד ראש השנה / ב לא תזרעו לא תקצרו את ספחיה ולא תבצרו את גזריה כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל / ג כי יובל היא קודש / מה קודש תופס את דמיו אף שביעית תופסת את דמיה / אי מה קודש יוצא לחולין ודמיו נתפסים יכול אף שביעית כן תל היא / הרי היא בקדושתה נמצית אומ האחרון אחרון נתפס בשביעית ופרי / עצמו אסור / כיצד לקח בפירות שביעית כשר אילו ואילו מתבקרים בשביעית / לקח בכשר דגים יצא בשר וכנסו דגים / בדג / שמן יצאו דגים ונתפס שמן האחרון אחרון נתפס ופרי עצמו אסור / ד מן השדה תאכלו את תבואתה כל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מתוך הבית / כל מן השדה כל מן הבית / ה מיכן אמרו הכובש שלשר כבשים כחבית אחד רבי אעזר אומ כיון שכלה מין אחד מן השדה יבער כל החבית / ר יהושע אומ אוכל והולך עד שיכלה האחרון שבה / רבנא מריאל אומ מין שכלה מין מן השדה יבער מינו מן החבית והלכה דכרי / ר שמעון אומ כל הירק אחד לביעור אכלים / בגדילת עד שיכלו סנדריות מבקעת בית טיפה / ו בשנת היובל הזאת זו מוציא עבדים / ואין השביעית מוציאה עבדים / והלא דין הוא ומה אם היובל שאינו משיט כספים מוציא עבדים שביעית שמשמט כספים אינו דין שתוציא עבדים תל כשנת היובל הזאת / זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים קל והומר ליובל שיטמיט כספים / ומה אם השביעית שאינו מוציאה עבדים משמט

פרק ד

ולא תונואיש את עמיתו זו הונאת דבר' יכול זה הונאת ממון כשהוא אומ' לא תנואיש את אחיו הרי אנוא' ממון אמורה הא מה אני מקיים ולא תנואיש את עמיתו הרי הונאת דברים' **ב** כיצד אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים מה היו ואם היה כן גרים לא יאמר לו זכור מה דנו מעשה אבותיך' כיצד היו חללים באים עליו ויפורים באים עליו היה קובר את בנו לא יאמר לו כדרך שאמר חבירו לא יאמר הלא יראתך כסלתך תקותך ותום דרכיך' זכור נא מי האנקי אבד ואיפוא' ישירים נכחדו' ראה חמרים מבקשים תבואה מבקשים יין לא יאמר להם לכו אצל פלוני והוא לא מכר חיטה מימיו רבי יהודה אומר אף לא יתלה עיניו על המקנה ולא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח' ואם תאמר עינת טובר אני מוסר לו והרי הדבר מסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך כל דבר שהוא מסור ללב נאמר בו ויראת' **ג** ועשית את חוקותי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אותם ליתן שמירה ועשייה לחוקים ושמירה ועשייה למשפטים' וישבתם על הארץ ולא גולים' לבטח ולא שומרים' **ד** ונתתם הארץ פריה ואכלתם לשובע שיהא אדם אוכל הרבה לשובע דברי ר' יהודה' רבן שמעון כן גמליאל אומר אף איננו סימן ברכה אם כן למה נאמ' ואכלתם לשובע' אוכל ולא גוס' דבר אחר ואכלתם לשובע שלא יהא דבר חסר משולחנו שלא יהיה עולה לו' וישבתם לבטח' ולא מפורים ולא מפורים עליה ולא גולי' ה' וכי תאמרו עתיד אתם לזמ' מה נאכל בטנה השביעית הן לא בורע ולא נאסף את תבואתנו' אם אין אנן זורעים מה אנו אוספים' אמר רבי עקיבא מיכן מסכו חכמים על הספחים שיהיו אסורים בשביעית וחכמים אומרי אין ספחים אסורים מדברי תורה אלא מדברי סופרים' אם כן למה נאמר הן לא בורע ולא נאסף את תבואתנו' אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו אוספים אין מוכנסו לקיום אמרת לנו בערונה ומה אנו אוכלים מן הביעור והילך' ו' וצוית את ברכתי לבס' בשנה השישית אין לי אלא בששית בחמישית ובשביעית בשלישית ובשניה מנין' משנה לחיבתה מנין' תל' ובשנה' ועשת את התבואה לשלש שנים' לשישית ולשביעית ולמציא שביעית' דא' לשלש השנים לשביעית' וליוכל ולמציא' ויכול' וזרעתם את השמינית זו שמינית שלאחר שמינית כשהוא אומ' שנה זו תשיעית שלאחר היובל ושלאחר השמיטה ואכלתם מן התבואה ישן לא מלבטן עד התשיעית זו שביעית שאחר השמינית שאחר השמיטה כשהוא אומר שנה זו עשירית שאחר תשיעית ושאחר השמיטה עד כוא תבואתה תאכלו ישן שהיא אחת עשרה לזית' ח' והארץ לא תמכר לעמיתו' לחולשנית' כי לי הארץ אל תרע עיניך בה כי גרים ותושבים אתם' אל תעשו עצמיכם עיקר' וכן הוא אומר כי גרים אהנו לפניך ותושבים ככל אבותינו' וכן דוד אומר כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי' אתם עבדי' דיו לעבד שיהיה כרבו כשתבוא ישן הרי הוא שלכם' ט' וכל גאולה תתנו יכול בעבדים וכשירות ובמטלטלים' תל' ארץ אחוזה' אם כן למה נאמר ובכל גאולה תתנו לרבות בחיט ועבד' עברי' **ה** מנין שאין אדם רשאי למכור את שדהו ולהניח אפונדתו וליקח לו בהמה וליקח לו כלים וליקח לו בית אלא אם כן העני תל' כי ימוך ומכר' הא אינו בוכר אלא אם כן העני' יכול יצא מכל נכסיו בבית אחת' תל' מאחוזותו מאחוזותו' ולא כל אחוזותו' אמר רבי

משמטת כספים' יוכל שהוא מוציא עבדים אינו דין שישמט כספים תל' וזה דבר השמיטת שבוט' שביעית משמט כספים ואין יוכל משמט כספים והיובל מוציא עבדים' תשובו איש אל אחוזתו לרבות המוכר שדוה ועמד בנוגאלה שתחזור לאביו ביוכל' **ו** מנין כשהוא מוכר לא תהיה מוכר לא לעמיתך תל' וכי תמכרו ממכר לעמיתך' ומנין כשהוא קונה לא תהיה קונה אלא מיד עמיתך' אין לי אלא דרקעות שבהם דיכר הכתר' מני' לרבו דבר המטלטל תל' ממכר לרבו דבר המטלטל' מנין שאין הוניה לקרקע תל' או קנה מיד א' תנו' הבטלטל' יש להם הוניה ואין הוניה לקרקעות' **ב** ומנין שאין הוניה לעבדים תל' והתנחלתם אותם לכניכם אהריכם לרשת אחוזה' מה אחוזה אין להם הוניה אף עבדים אין להם הוניה' **ג** מנין שאין הוניה להקדשות תל' את אחיו לא הקדש' מנין שאין הוניה לשטרות תל' ממכר' מה זר' מיוחד שגופו מכר וגופו לקח' יצא שטר' לא קנה גופם מכר ושל' גופם לקח' לא מכר לא הראי' שיש בהם לפיכך המוכר שטרותיו לבכס יש לו הוניה' **ד** אל תונואיש את אחיו' זו הניית ממון יכול זו הניית דברים וכשהוא אומ' לא תנואיש את עמיתו הרי אנוניית דברי אמורה' את אחיו' הא מה אני מקיים אל תנואיש את אחיו זו אונאת ממון' ה' וכמה היא אונאה ארבעה כסף מעשרים וארבע כסף לסלע ושתות לבקח' עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר ארלכיו' הורה רבי שמעון בלוד ההוניה שמונת כסף לסלע ושליש לבקח ושמונה תגרי לוד א' להם מותר להחזיר כל היום אמרו נוח לבורי טרפון מקמינו והזרו לדברי חכמים' ו' אחד לוקח ואחד מוכר יש להם אונאה וכסס' שיש אונאה להדיוס כך יש אונאה לתגר' רבי יהודה אומר אין לתגר אונאה משהוטל עליו ידו על העלינה שהוא אובר לו תל' מעותי אותן לי מה שהוניתני' **ז** וכמה תהיה הסלע חסירה ולא יהיה בה אונאה רבי מאיר אומר ארבע אסירות מאיסר לדינר' ר' יהודה אומר ארבע פונדיונות מפונדיון לדינר' רבי שמעון אומר שמונה פונדיונות משני פונדיונים לדינר' ח' עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני' ובכפרים עד ערבי שבתות שכן דרך השוק להיות עומד בעיירות מערב שבת לערב שבת' ואם היה בכירה לאחר שנים עשו חורש מקבלת ממנו ואם לאו אין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שיני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה' ט' ואל תונואיש את אחיו אין לי אלא איש אשה מנין' ואשה את איש מנין' תלמוד לומר את אחיו בכל מקום' ר' יהודה אומ' תגר להדיוס יש לו הוניה' הדיוס לתגר אין לו הוניה' אין לי אלא תגר לתגר' תגר להדיוס הדיוס לתגר הדיוס להדיוס מנין' תל' את אחיו בכל מקום' **י** מנין למוכר שדוה בשנה היובל אינו מותר לנאול ספוח משתי שנים תל' שנים תקנה מאת עמיתך' אחר היובל סמוך ליוכל' ומפלה מן היובל מנין' תל' לפי רוב השני תרבה מקנתו ולפי מעוט השנים תמעט מקנתו' שני תבואות לא שנת שדפון ולא שנת ירקון' ולא שביעית עולה לו מן המנין' נרה או הכירה עולה לו מן המנין' לעזר אומר מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות' יכול יאמר לו הניחה לפני מליאה כדרך שהנחתה לפניך מליאה תל' כי מספר תבואות הוא מוכר לך' פעמים שאתה אוכל ממנה שלשה תבואות לשתי שנים' **י**

פרשה ג

מנין שאין הוניה לשטרות תל' ממכר' מה זר' מיוחד שגופו מכר וגופו לקח' יצא שטר' לא קנה גופם מכר ושל' גופם לקח' לא מכר לא הראי' שיש בהם לפיכך המוכר שטרותיו לבכס יש לו הוניה' **ד** אל תונואיש את אחיו' זו הניית ממון יכול זו הניית דברים וכשהוא אומ' לא תנואיש את עמיתו הרי אנוניית דברי אמורה' את אחיו' הא מה אני מקיים אל תנואיש את אחיו זו אונאת ממון' ה' וכמה היא אונאה ארבעה כסף מעשרים וארבע כסף לסלע ושתות לבקח' עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר ארלכיו' הורה רבי שמעון בלוד ההוניה שמונת כסף לסלע ושליש לבקח ושמונה תגרי לוד א' להם מותר להחזיר כל היום אמרו נוח לבורי טרפון מקמינו והזרו לדברי חכמים' ו' אחד לוקח ואחד מוכר יש להם אונאה וכסס' שיש אונאה להדיוס כך יש אונאה לתגר' רבי יהודה אומר אין לתגר אונאה משהוטל עליו ידו על העלינה שהוא אובר לו תל' מעותי אותן לי מה שהוניתני' **ז** וכמה תהיה הסלע חסירה ולא יהיה בה אונאה רבי מאיר אומר ארבע אסירות מאיסר לדינר' ר' יהודה אומר ארבע פונדיונות מפונדיון לדינר' רבי שמעון אומר שמונה פונדיונות משני פונדיונים לדינר' ח' עד מתי מותר להחזיר בכרכים עד כדי שיראה לשולחני' ובכפרים עד ערבי שבתות שכן דרך השוק להיות עומד בעיירות מערב שבת לערב שבת' ואם היה בכירה לאחר שנים עשו חורש מקבלת ממנו ואם לאו אין לו עליו אלא תרעומת ונותנה למעשר שיני ואינו חושש שאינו אלא נפש רעה' ט' ואל תונואיש את אחיו אין לי אלא איש אשה מנין' ואשה את איש מנין' תלמוד לומר את אחיו בכל מקום' ר' יהודה אומ' תגר להדיוס יש לו הוניה' הדיוס לתגר אין לו הוניה' אין לי אלא תגר לתגר' תגר להדיוס הדיוס לתגר הדיוס להדיוס מנין' תל' את אחיו בכל מקום' **י** מנין למוכר שדוה בשנה היובל אינו מותר לנאול ספוח משתי שנים תל' שנים תקנה מאת עמיתך' אחר היובל סמוך ליוכל' ומפלה מן היובל מנין' תל' לפי רוב השני תרבה מקנתו ולפי מעוט השנים תמעט מקנתו' שני תבואות לא שנת שדפון ולא שנת ירקון' ולא שביעית עולה לו מן המנין' נרה או הכירה עולה לו מן המנין' לעזר אומר מכרה לו לפני ראש השנה והיא מליאה פירות' יכול יאמר לו הניחה לפני מליאה כדרך שהנחתה לפניך מליאה תל' כי מספר תבואות הוא מוכר לך' פעמים שאתה אוכל ממנה שלשה תבואות לשתי שנים' **י**

שאין לו עקשיו והירר לו לפניו מיכן, ו לצמיתות, לחולשנית, דא לצמיתות לרכות את הנותן מתנה בראשונה היה בטמן יום שנים עשר חודש שתחא חלושה לו, התקין חילל הזקן שיהא חולש את מעותיו בלישכר והירר שובר את חולת זכננס אימתי שירצה הלו יבוא חשול מעותיו, ז לקונה אותו, יכול לו לבדו תלך לרודותיו, אי לרודותיו יכול לרודותיו ולא לו תל לרודותיו הא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו, ח לצמיתות לקנור אותו לרודותיו ולא יצא ביכול יצא הקדש שאין לו דורות

פרק י
אשר אין להם חומה סביב מה תל ובתי לא שאעפ"י שיש להם רוא' אותם כאילו שאין להם, וכמזרז הם שני בתי החצרים שנים שתי חצירות של שני שני בתים, היו שלש של שני שני בתים הרי אילו בתי החצרים, ב אשר אין להם חומה סביב על שדה הארץ יחשב, ה הן כשדה הארץ, מה שדה הארץ ביכול יצא ובגידעון כסף אף זה חזן, אימה שדה הארץ אינו מות לגאול פחות משתי שנים, יכול אף זה חזן, תל גאולת תהיה לו מיד, ג אחר שנתתה לו בכח יפה שבכתי עיר חומרה ובכח יפה שכשדות יכול לא יצא ביכול תל ויכול יצא, ד

ועיר חלום בתי עריאחוזות מה תל לפי שנאמר גאולת עולם תהיה ללויים, יכול בעברים ובשטרות ובמטלטלים תל ועיר חלום בתי עיר אחוזות גאולת עולם תהיה ללויים, מה תל לפי שנאמר שנים תקנה מאת עמיתך יכול אף בלויים כן תל גאולת עולם תהיה ללויים, ה מתוך שנאמר ואם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימים יכול אף בלויים כן תלמוד לומר גאולת עולם תהיה ללויים, בתוך, שנאמר ואם לא יגאל את חשדה ואם מכר את חשדה לאיש אחר לא יגאל עוד, והיה השדה בעצמו ביכול קודש לוי כשדה חרם לכהן תהיה אחוזת, יכול אף בלויים כן תלמוד לומר גאולת עולם תהיה ללויים, ו

ואשר יגאל מן חלום מר תלמוד לומר שיכול לוי מישראל יגאל כסדר הזה שהרי הורע כח ישראל בשלו, אבל לוי מלוי לא יגאל, תל ואשר יגאל מן חלום, אף לוי מלוי גואל, ז מן חלום, ולא כל חלום, פרט לבן לוי נתן ולבן לוי ממזר, ויצא ממכר, יכול בעבד ובשטרות ובמטלטלי' תל בתי ועיר ואחוזת, ואם כן מה תל ממכר, ממכרו יצא ביוב, ואין הקדש יצא ביכול אלא בפדיון, ח כי בתי עיר חלום היא אחוזת מה תל מנין אתה אומר ישראל שירש את אבי אמו לוי יכול יגאל כסדר הזה תל ואשר יגאל מן חלום, ואי אשר יגאל מן חלום יכול לוי שירש את אבי אמו ישראל גואל כסדר הזה, תל כי בתי עיר חלום, עד שיהא לוי, ובעיר חלום דברי רבי וחכמים ואמרי' אין דברי' אמורים אלא בעיר חלום, כי בתי עיר חלום היא אחוזת בתוך בני ישראל, להגיד מה גרם, כז מפן

שאין עושים שדה מגרש ולא מגרש שדה לא מגרש עיר ולא עיר מגרש, אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בעיר חלום אבל בעיר ישראל עושים שדה מגרש ולא מגרש שדה, מגרש עיר ולא עיר מגרש, כרי שלא יחריב את עיר ישראל תל ושדה מגרש עיר, לא ימכר, לא ימכר מכר גיזבר, או לא ימכר מכר עולם, תל כי אחרות עולם הוא לכם, הא מה אני מקיים לא ימכר מכר גיזבר, כי אחוזת עולם היא להם להגיד מה גרם,

פרשה ה
כי ימזן אחיך ומטור יד עמך אל תניחנו שיזנה, הא למדן זה דומה למשו ע"ל גבי החומר עודנו במקומו אחד תופש בו ומעמידו, נפל לארץ חמשה אין מעמידים אותו, סיפרא ח א 8 i ומניין

אמר ר' אלעזר בן עזריה ומה אם לגבוה שאין אדם רשאי להחזיר את כל נכסיו על אחת כמה וכמה יהיה אדם חייב להיות חס על נכסיו, ובא גאולת הקרוב אליו, מלמד שהקרוב קודם, וגאל את ממכר אחיו לרכות את הנותן מתנה, ב ואיש כי לא יהיה לו גואל, וכי יש אדם בישראל שאין לו גואל אם כן למה נאמר גואל שהוא יכול לגאול, והשיגור יד, יד עצמו, ומצא שלא ימכור ברחוק ויגאל בקרוב, ברע ויגאל בפה, ולא ילוח ויגאל, כדי גאולתו, ולא יגאל חצוים, ג וחשב את שני ממכרו, שני הוא מחשב, ואינו מחשב חודש, מנין שאם רצה לעשות חודש שנה יעשרת תל חשב, והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו מנין אתה אומ' מכרה לראשון במנה, ומכר הראשון לשיני במאתים, מנין שאינו מחשב אלא עם הראשון תל לראש מכר לו, מכרה לראשון במאת, ומכר הראשון לשיני במנה, מנין שאין מחשב אלא עם האחרון תל לאיש, לאיש אשר בתוכה עד כאן דברי רבי, ד לרומתאבן יהודה אומר מכרה לו במנה מנה והשיגור והרי היא יפרת ממאתים מאתים, מנין שאינו מחשב אלא ממכר מנח תל העדף, מה שנשתייר בקרקע, ושכ לאחרות, בבצל אחוזת דברתי ולא במוכר למוכר, ה ואם לא מצאנו יד, מה תל מנין אתה אומר אם אינו ענין לבצל השדר תניהו ענין לגואל שיגאל כסדר הזה, תל אם לא מצאנו יד, לא ילוח די השיב לו, ואינו גואל חצוים חצוים, ו והיה ממכרו כדי הקונה אותו עד שנת חיוב, לא בהקדש עד שנת חיוב, לא מוכר ברחוק וגואל בקרוב ברע וגואל בפה וגואל יגאל חצוים, ז אמר ר' שמעון מה השעם לפי שבא הדיוט אם הגיע יוכל ולא גאול, חזרת היה שדה לבעלים ובקדש, אם הגיע יוכל ולא בגאול חליטת היה שדר של הקדש, עד שנת חיוב, שלא יכנס בה כלום במצאת אומר שדות וכספים משמישים כאחד, יוכל מוציא בתחילתו והשביעית משמשת בסופר, ויצא ביכול אף מן הקדש, ושכ לאחרות לרכות האשה,

פרשה י
ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה, יכול אפילו הקיפוח חום מיכן ולהכא תל בית מושב, עיר חומה המוקפת חומה מימות יהושע בן נון, ולא שהקיפה מיכאן ולהכא ואילו הן בתי עיר חומה שלש חצירות של שני בתים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון כנוקצרה הישנה של ציפורים חקרה של גוש חלב ויודפת הישנה וגמלת הרי בגליל גידור הרי בעבר הירדן חודיר ואונן וירושלם הרי ביהודה, אמר רבי ישמעאל בר יוסי לא מבי אילו אלא שקידשו כשעלו בני הגולר אבל הראשונות בשלל כיון שבטלה הארץ, ב והיתה גאולתו מיד עד תום שנת ממכרו, לא שנה למנין עולם, במים תהיה גאולתו, רבי אומר אומ' אני ימים אין פחות משני ימים, ג ואם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימים, מה תל מנין אתה אומ' מכרה לראשון ועמד ראשון ומכרה לשיני ואיני יודע אם שנה לראשון אם שנה לשיני כשהוא אומר עד מלאות לו שנה, הרי שנה לראשון ולא שנה לאחר, ד תמימה שלש מאת ושש וחמשה ימים כמנין ימות חומה דברי ר', וחכמים אומרי' שנה תמימה שנים עשר חודש מיום ליום לפיכך אם נתעברה השנה נתעברה לו, ח וקם הבית אין לי אלא הבית מנין בתי ביום בורות ושיחים ומערות והמרחצאות והשוככות והמגדרות וחשדות, תל אשר בעיר אשר לו חומה פרש לבית הבנין בחומה דברי רבי יהודה, רבי שמעון אומר כהל החיצון היא חומתו, רבי אלעזר דברי יוסי אומ' אשר לו חומה אף על פי

ומניין אם תחזקת אפילו ארבעה וחמשה פעמים חוזר והחזקת
תל והחזקת בו, יכול אפילו אתה מפסידו לתרבות דעה תל
עמך, גר, זה גר צדק, תושב, זה גר אוכל כבילות, וחי עמך,
חיך קודמים לחיו, ב, אל תקח מאתו נשך ותרבי, ממנו
אי אתה לוקח נעשר את לו ערב, איזהו נשך ואיזהו תרבות,
איזהו נשך, המלוה סלע בחמשה דינרים סאתים חטים בשלש
זפני שהוא נשך, איזהו תרבות, המרבה בפירות, כיצד לקח
הימינו חטים מדינר זה לכור, וכן השער, עמדו חטים בשלש
דינרים, אומר לתן לי חטתי שאני מוכרם ולקח אני לו בהן
יין, אבר לו והי חטתי עשויות עלי בשלשים דינרים והי לך
אצלי בהם יין, ויין אין לו אם יש לו חייב ליתן לו, ג, והי
אחיד עמך, זו דרש בן פטירי שנים שהיו הולכים במדבר ואין
ביד אחד אלא קיתון של מים אם שותיהו אחד מביע לישוכ ואם
שותים אותו שנים שנים ממים, דרש בן פטירי ושתו שתייהם
וימתו שנאמר וחי אחיד עמך, אמר לו רבי עקיבא וחי אחיד
עמך חיך קודמי לחי חבירך, כספך, ולא כסף אחר, ואכלך,
ולא אוכל חבירי, או כספך ולא כסף מעשר, ואוכלך ולא אוכל
בהמה, כשהוא אומר נשך כסף לרבות כסף, אמרו כל המקבל
עליו עול ריבית מקבל עול שמים, וכל הפורק ממנו עול ריבית
פורק ממנו עול שמים, אנינו אלהים אשר הוצאתי אתכם, על
תנייך הוצאתי אתכם מארץ מצרי, על תניי שתקבלו את התור,
מצות ריבית שכל המודה במצות ריבית מודה ביציאת מצרים,
וכל הכופר במצות ריבית כאלו כופר ביציאת מצרים, ד

פרשה ז
ראשון, אשר הוצאתי אותם
מארץ מצרי, על תניי שלא ימכר
במכרת עבד, דבר אחר לא ימכרו במכרת עבד, שלא יעשם
מסומטא ויעמידם על אבן הלך, ב, לא תדרור
בו בפרך, שלא תאמר בו החם את הכוס הזה והוא אינו צריך,
הצין לי את הכוס והוא אינו צריך, עדור תחת הנפץ עד שאבוא
שם תאמר לצורך עצמי אני עושה, והי הדבר בסוד ללב
שנאמר ויראת מאלהיך, הא כל דבר שהוא בסוד ללב נאמר
בויראת מאלהיך, ג, שם תאמרו והוא לאסרת לנו את
כל אילו במכר נשתמש תלמוד לומר ועבדך ואמתך אשר יהיו
לך מאת הגוים מה תלמוד לומר בנין אתה אומר ישראל שבא
על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אתה לשעבדו עבד, תלמוד
לו, אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבותיכם ולא מן הכנענים
שכאן, מהם תקנו בניהם וכוונתיהם הם עצמן בנין תלמוד לו
מהם תקנו עבד ואמה, חקיש עבד לאמה מר אברא אין לר
קידושים אף עבד אין לו קידושים, ד, וגם מכני
התושבים הגר, עמכם מהם תקנו בניהם וכוונתיהם, ה, עצמם
בנין תלמוד לומר מהם תקנו ומשפחתם אשר עמכם מר
תלמוד לומר, בנין אתה אומר אחד מכל משפחות האדמה
שבא על אחת מן הכנענית וילדה ממנו בן מותר אתה לקנותו
עבד תלמוד לומר ומשפחתם אשר עמכם או אחד מן הכנענים
שבא על אחת מכל משפחות הארצות וילדה ממנה בן מותר
אתה לקנותו עבד תלמוד לומר אשר הולידו בארצכם והיו
לכם לאחזה, היי הם כחאזהמה אחוזת נקנית בכסף בשטר
ובחזקה אף עבדים נקנים בכסף בשטר ובחזקה, ה
והתנחלתם אותם, אותם לבניכם ואין בנותיכם לבניכם,
כלומר שאין אדם מוריש זכות בתו לבניו, ומניין לכל המוחזק
אחריו בנו שהוא בנו תלמוד לומר והתנחלתם אותם לבניכם
אחרים לרשת אחזה, מה אחזה אין לו הוגיה, אף עבדים
אין להם הוגיה, ו, לעולם בהם תעבדו אין לך
בהם אלא עבדה בלבד, ובאחיכם בני ישראל איש באחיו
אין לי, אלא איש באשר, אשה באיש בנין תלמוד לומר
איש באחיו מכל מקום, ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא
תרורה בו בפרך, בו אין אתה רודר בפרך, רודה את בנך
חורים בפרך,

פרק ז
מנין שאין אדם רשאי למכר עצמו ולהניח
אפונדתו וליקח לו כהכור וליקח לו כלים
וליקח לו בית לא אם כן העני, תלמוד לומר
וכי ימוך ונמכר הא אינו נמכר אלא אם כן העני, ומניין כשהוא
נמכר אינו נמכר אלא לך, תלמוד לומר כי ימכר לך אחיד
שתנהג בו באחזה יכול אף הוא ינהג בעצמו באחזה, תלמוד
לומר עבד יכול אף את תנהג בו כעבד תלמוד לומר אחיד
הוא הא כיצד את נוהג בו באחזה והוא נוהג בעצמו בעבדות,
ב, לא תעבדו בו עבדות עבד, שלא יטול אחריך בלגשאי
ולא יטול לבניך כלים בכרחה, דבר אחר לא תעבד בו עבדות
עבד בו אין אתה עבד עבד עבד, אבל עובד אתה בבן חורים
עבדות עבד, ג, כשעבד, מה שכיר ביומרתן שכרו, אף
זה ביומרתן שכרו, כתושב, מה תושב בטוב לו לא תוננו, אף
זה בטוב לו לא תוננו, יהיה עמך, עמך במאכל עמך במשתה
עמך בכסות נקיה שלא תהא אוכל פת נקיה והוא אוכל פת
קויר, אתה שותה יין וישן, והוא שותה יין חדש, אתה יין על
מוכ, והוא יין על התבן, ועבד עמך, שלא תמסור לו אומנותו
לאחר שאם הורה כלן לרבים ספר לרבים נחתום לרבים לא
יעשה, רבי יוסף אומר אם היתה אומנותו לרבים מיכן יעשה,
אבל רבו לא ילמדנו בתחילה, אבל אמרו חכמים מספר לו את
שערו ומכסם לו את כסותו ואופר לו את עינתו, וצא מעמך,
שלא תהיה אתה בכפר והוא בכרך, את בכרך והוא בכפר, הוא

פרק ח
וכי תשיג יד גר ותושב עמך,
מי גרם לזה שיעשיר דיבוקו
עמך, ומך אחיד עמך, מי
גרם לזה שיעני דיבוקו עמו, ונמכר לגר, זה גר צדק,
תושב, זה גר אוכל כבילות, משפחת גר, זה הגר, כשהוא
אומר, אולעק, להביא הנמכר לעבודתו ורר עצמו, בא
ואמר

הזהיר בן הכתוב על כל המצוות אני יי אני נאמן לשלם שכר סליק סידורא

פרשת אם בחקותי

אם

בחקותי תלכו' מלמד שהמקום מתאווה שיזון ישראל עמילים בתורה' וכן הוא אומר לו עמי שומע לישראל כדרכי יהלכו' כמעט איביהם אכניע ועל צריחם אשיב יי' לו הקשבת למצוותי יהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים' ויהי כחול' וזעך וצאצאי מעדך כמעותיו לא יכרת ולא ישמר שמו מלפני' וכן הוא אומר מי יתן והייר לבכם זה להם ליראתי אותי ולשמור את כל מצותי כל הימים למען יושב להם ולבניהם לעולם' מלמד שהמקום מתאווה שיהיו עמילים בתורה' ב אם בחקותי תלכו' יכול אילו המצוות' כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם הרי בצות אמורות' הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו להיות עמילים בתורה' וכן הוא אומר' אם לא תשמעו לי יכול אילו המצוות' וכשהוא אומר' ולא תעשו את כל המצוות האלה הרי מה שכתוב בתורה אמור' אם כן למה נאמר אם לא תשמעו לי להיות עמילים בתורה' ג וכן הוא אומר זכור את יום השבת לקדשו יכול בלבד' כשהוא אומר שמור' הרי שמירת לב אמורה' הא מה אני מקיים זכור' שתהיה שונת בפך' וכן הוא אומר' זכור ואל תשכח את אשר הקצפת את יי' אלהיך כמדבר' יכול בלבד' כשהוא אומר אל תשכח' הרי שכחת לב אמורה' הא מה אני מקיי' זכור שתהיה שונת בפך' וכן הוא אומר' זכור את אשר עשה יי' אלהיך למרים' יכול בלבד' כשהוא אומר השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות הרי שכחת לב אמורה' הא מה אני מקיים זכור שתהיה שונת בפך' וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק' יכול בלבד' כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת לב אמורה' הא מה אני מקיים זכור שתהיה שונת בפך' ד וכן הוא אומר ונתתי את עריכם חרבה' יכול מאד כשהוא אומר והשמתי אני את הארץ הרי אדם אמור הא מה אני מקיים ונתתי עריכם חרבה מעובר ומשכ' וכן הוא אומר והשימתי את מקדשיכם' יכול בן הקרבנ' כשהוא אומר' ולא ארוץ כתיח ניהוהם הרי קרבנות אמורה הא מה אני מקיים והשימתי את מקדשיכם מן הגדוה' ח אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם הלא מד לעשות לא הלא מד לעשות שהלכד שלא לעשות נח לו שלא נכרא

פרק א

ונתתי גשמיכם בעתם' ברביעיות אתרו' אומר ברביעיות או אינו אלא בערכי שבתות אמדו אפילו שנים כשני אחריו וגשמים יורדים בערכי שבתות' אינו אלא סימן קלרל' הא מה אני מקיים ונתתי גשמיכם בעתם' ברביעיות' כשחריית וזרח חמר' ונשבר הרומ ונתננכה הארץ והפועלים יוצאים למלאכתם יודעים שמעשיהם לשם שמי' ונתתי גשמיכם בעתם' בלילות שבתות' מעשה כימי שמעון בן שטח כימי שלמץ המלכר' שהיו גשמים יורדים מלילי שבת ללילי שבת עד שנעשו חשים ככליות ושעורים כגרעני' וזיתים' ועדשים כדגני' חזק' וצרו מהם חכמים ונביאים לזירות הבאים להודיע כמרי' ושא גורם לקיים מרי' שנאמר עונותיכם רשנו אלהי ספרא

ואם לו הרי אני נמכר יכול היוקק לו תלמוד לומר אחרי נמכר הא אין אתה נזקק לו לא משימכר' גאולה תהיה לו מיד' אל תניחו שישמע' מנין שאחיו מאביו קודם לאחיו מאביו תל אחד מאחיו ינאל' ב דודו וזה אחי אביו' בן דודו' זהבן אחי אביו' או משאר בשרו ממשפחתו' מלמד שהקרבן קודם' ג או הטינה ידו' יד עצמו' ונאל כיד כל אדם' מה תל ינאלנו' ינאלנו' ג פעמים לרבות את כל הגאולות שיהיו כסדר הזה' ד וחשב עם קונחו' עמו הוא מחשב ואינו מחשב עם היורשי' משנת המכרו לו עד שנת היובל' אינו יוצא כש' ויהי כסף ממכרו כמספר שנים כימי שכי' יהיה עמו' בכסף הוא נגאל ואינו נגאל בתכונה ולא בכלים' ה ומנין שהוא יוצא בנרקען כסף תלמוד לו' אם עוד רבות בשנים לפיו ישיב גאולתו כמספר מקנתו' מנין אתה אומר נמכר לו מנכה מנר' והשכיח והרי הוא יפה ממאתים מאתים כסף' מנין שאין מחשב אלא ממנה מנה תל' מכסף מקנתו ישיב' נמכר לו ממאתים מאתים כסף אינו יפה אלא ממנה מנה מנין שאינו מחשב אלא ממנה מנר' תלמוד לו' כפי שני ישיב את גאולתו' ו למדנו לנמכר לגוי כשהוא נגאל ידו על העליונה' מנין לנמכר לישראל כשהוא נגאל ידו על העליונה' תלמוד לו' שכי' שכי' לגזירה שזה' מה שכי' אמור לגוי כשהוא נגאל ידו על העליונה' אף שכי' אמור לישראל כשהוא נמכר ידו על העליונה' ז כשכיר שנה בשנה יהיה עמך' מה שהוא אוכל הוא אוכל ומה שהוא שותה הוא שותה' ח לא ירדנו כפרך' יכול יכנס לביתו לידע מה הוא עשה לו תלמוד לו' לענין' אן אתה מצוה אלא לענין' ו אם לא ינאל באלה רבי יוסי הגלילי' אומר באלה לשיחורו ובשאר כל אדם לשיחורו' רבי עקיבא אומר

פרק ט

באלה לשיעבוד ובשאר כל אדם לשיחורו' ב ר' שמעון אומר' מנין שגזל גזל תל אחרי נמכר' יכול מושכו וצא תל גאולה תהיה לו' יכול יגלו עליו תלמוד לו' מחשב עם קונחו ידקדק עמו' ג או אינו מדבר אלא בגוי שאינו תחת ידך וכי מה אתה יכול לעשות לו' כשהוא אומר יוצא בשנת היובל הוא ובניו עמו' הא בגוי שתחת ידך הכתוב מדבר' אם כן דברר תורה בגוי שתחת ידך' על אחת כמה וכמה בגוי שאינו תחת ידך' אם כן החמירה התורה על גזלו של גוי קל וחומר על גזלו של ישראל' ד כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים' על תנאי שלא ישתעבדו בהם' אני יי' אלהיהם מה תלמוד לו' מלמד שכל המשתעבד בהם למשן מעלן עליו כאילו משתעבד בהם למעלה למעלן' ה לא תעשו לכם אילילים' זה אחד מן השמות המגונים שנתגנת בהם עבוד זרה לשם מעשה' ופסל ומצבה' מה פסל' אם עשית פסלו אף מצבה אם עשית פסלת' מה מצבה' בכל תקימו אף פסל בכל תקימו' לא תקימו' אילו המוקדלים שעל גבי הדרכים' דכן שמעון בן נמליאל אומר אילו החכמים שבראשי הגנות' ואכן משכין לא תתנו בארצכם להשתחות עליה' בארצכם אי אתם משתחיים על האבנים' אבל אתם משתחיים על האבנים שבמקדש' ו כי אני יי' אלהיכם את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו' כנגד זה הנמכר לגוי הכתוב מדבר שלא יאמר הואיל ורבי עובד עז אף אני אעבוד עז' הואיל ורבי מגלה עריות אף אני אגלה עריות' הואיל ורבי מוזל שבתות אף אני אחלל את השבתות תלמוד לו' לא תעשו לכם אילילים' את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו

והטאתיכם הסתירו פנים מכם משמוע מענו חטוב מכם^א
 ב ונתתי נשמכים בעתם / לא נשמי כל הארצות / הא
 מה אני מקיים ונכרכו כך כל משפחות האדמה וכו' / שיהיה
 שבע בארץ ישראל ובעב בכל הארצות / והם באים ולוקחים מכם
 ומעשרים אותם ודכמים כענין שנאמר וילקט יוסף את כל
 הכסף הנמצא בארץ מצרי' ובארץ כנען כשבר אשר הם שוכרים /
 וכן הוא אומר וכימך דבאך שיהו כל הארצות דוכאות כסף
 ומביאות לארץ ישראל / ג ונתנה הארץ יכולה לא כדרך
 שהיא עושה עכשיו לא כדרך שעושה בימי אדם הראשון / ובנין
 שהארץ עתידה להיות נורעת ועושה פירות בן יומה תל זכר עשה
 לנפלאותיו / וכן הוא אומר תרשע הארץ דשא עשב מלמד
 שבויום שהיא נורעת בו יום עושה פירות / ד ועץ
 השדה יתן פרייו לא כדרך שהיא עושה עכשיו לא כדרך שעשתה
 בימי אדם הראשון / ובנין שהעץ עתיד להיות נטוע ועושה
 פירות בן יומה תל זכר עשה לנפלאותיו / ואומר עץ פרי עושה
 פרי למינו מלמד שבו יום שהוא נטוע בו יום עושה פירות /
 ח מבנין שהעץ עתיד להיות נאכל תל עץ פרי / אם ללמד
 שהוא עושה פרי / והלא כבר נאמר עושה פרי / אם כן למה נאמר
 עץ פרי / הלא מה פרי נאכל אף העץ נאכל / ו ובנין שאף
 אילני סרק עתידים להיות עושים פירות תל ועץ השדה יתן
 פרי / ז והשיג לכם דשאת בציר / שתהו עסוקים
 בדיש עד שיגיע בציר / ובציר ישיג את זרע / שתהו עסוקים
 כבציר עד שמגיע הזרע / ואכלתם לחמכם לשובע / אין צורך לומר
 שיהא אדם אוכל הרבה ושובע / לא אוכל קימעה והוא מתבדר
 כמעיו כענין שנאמר ועבדת את יי אלהים וברך את לחמך ואת
 מימך וישבתם לבטח בארצכם / בארצכם אתם יושבים לבטח
 ואי אתם יושבים לבטח חוצה לה / ח שמה תאמרו הרי
 מאכל והרי משתה אם אין שלום אין כלום תל ונתתי שלום
 בארץ / מגיד שהשלום שקול כנגד הכל / וכן הוא אומר עושה
 שלום ובורא רע / מגיד שהשלום שקול כנגד הכל /

פרק ב

ושבתם ואין מחיר / לא ידעו מכל
 ברייה / והשבת חיה רעה מן הארץ / רבי
 יהודה אומר מעבדים מן העולם / ר' שמעון
 אומר משביתן שלא יזוק / אמר ר' שמעון אימתי הוא שבחו של
 מקום בזמן שאין מזיקים / או בזמן שיש מזיקים ואין מזיקים
 אמור בזמן שיש מזיקים ואין מזיקים / וכן הוא אומר מזמור שיר
 ליום השבת / למשבית מזיקים מן העולם משביתן שלא יזוק /
 ב וכן הוא אומר ונר זב עס כבש וגמר עם גדי ירבץ
 ועגל וכו' / וברא יחדיו ונער קטן נוהג בם / ופרה ורוב תרעינה
 יחדיו ירבצו ליהם ואריה כבקר יאכל תבן / ושעשע יונק ער
 חור פתן ועל מאורת צפוניו נמול ידו הדור / מלמד שתנינו
 מישראל עריו להושיט את ידו לתוך גלגל עינו של צפוניו
 ומוציא מרר בתוך פיו / וכן הוא אומר נמול ידו הדור / זו היא
 החורגת את הבריות / ג וחבר לא תעבור בארצכם /
 אין צריך לומר שלא יהו באים עליכם למלחמה אלא שלא יהו
 העוברים והשבים עוברים מבדידת לחיבתיהם / כדרך שעברו
 בימי יאשיהו / ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לחרב / שיהו
 גופלים לפניכם איש בחבר רעהו / ד ורדפו מכם
 חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו / מכם מן ההלשי שבכם
 ולא מן הגבורים שבכם / ומאה מכם רבבה ירדפו / וכי הוא
 החשוב והוא לא יחיר צדיק לומר אלא מאה מכם שני
 אלפים ירדפו / אלא אין דומה המרובים העושים את התורה
 למעטים העושים את התורה / ונפלו אויביכם לפניכם לחרב /

שיהו גופלים לפניכם שלא כדרך הארץ / ה ופנית
 אליכם / משלו משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועל הרבה
 והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה / ימים הרבה / נכנסו
 הפועלים ליטול שכרם ונכנס אותו הפועל עמם אל לו המלך
 לאותו הפועל בני אפנה לך / הרבים הללו שעשו עמי מלאכה
 במועט ואני נתן להם שכר מועט / אבל את השכונ רב אני
 עתיד לחשב עמך / כך היו ישראל בעולם הזה מבקשים שכרם
 מלפני המקום / ואומות העולם מבקשי שכרם מלפני המקום /
 והמקום אומר להם לישראל בני אפנה לכם / אומות העולם
 הללו עשו עמי מלאכה במועט ואני נתן להם שכר מועט / אבל
 אתם השכונ רב אני עתיד לחשב עמכם לכך נא ופנית אליכם /
 ו ופנית אליכם / כמובן / והפנית אתכם / בפריית
 ורביית / והרביית אתכם / בקומה זקופה / והקומות את ביתי
 אתכם / לא ככרית הראשון / שוהפדתם אותה / שנאמר אשר המה
 הפרו את בריית ואני בעלתי בם נאום יי אלא ברית חדשה
 שלא תופר מעתה שנאמר לכן הגה ימים באים נאום יי / וזכרתי
 את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה /

פרק ג

ואכלתם ישן נושן / מלמד שכל המתנין
 מהביר נושן / אין לי אלא יין שדורו לכן
 מבין לרכות כל המתנישני / תלמוד לומר
 ישן נושן וישן מפני חדש תוציא / שיהו גרנות מלאות חדש
 והאצרות מלאות ישן / ואתם מקפידים היאך תוציא ישן מפני
 חדש / ב ונתתי משכני בתוכם / זה בית המקדש /
 הלא תנעל נפשי אתכם / משאני גואל אתכם שוב איני מואס
 בכם / ג והתהלכתי בתוכם / משלו משל למה הדבר
 דומה למלך שיצא לטייל עם ארסים בפרדס וחירז אותו ארס
 מישמר מלפניו / אמר לו המלך לאותו ארס מרר לך מישמר
 מלפני הריני כיוצא בך / כך עתיד תהיה לטייל עם הצדיקים כגן
 עדן לעתיד לבוא / וצדיקים אתו ומזדעזעים מלפניו / והקב"ה
 אומר להם לצדיקים מה לכם מזדעזעים מלפני הריני כיוצא
 בכם / יכול לא יחיר מורא עליכם תל והייתם לכם לאלהים
 ואתם תהיו לי לעם / אם אין אתם מאמיני בן כל הדבר הללו /
 אני יי אלהים אשר הרצאת אתכם גוים / אני הוא עשיתי תי
 לכם נס במצרים אני הוא עשיתי לעשות לכם כל וגסים
 הללו / ה ומחיות להם עבדים / מה תל לפי שנאמר ויפרד
 מבית עבדים / יכול שיהו עבדים לעבדים תל להם / עבדים היו
 למלכים ולא היו עבדים לעבדים / ו ואשבור מושות
 עולכם / משלו משל למה הדבר דומה לבעל הבית שהתיר לן
 פרה חורשת והשאלה לאחר להיו חורש בה והיה לאותו האיש
 עשור בנים זר בן אחד וישב לו / זה בא וחרש וישב לו עד
 שנתגעה הפרה ורבעה לה / נכנסו כל הפרות ואותו הפרה לא
 נכנסה / לא הספיק בדעתו לקבל פיוס מאותו האיש אלא
 בא מיד ושבראת העול וקיץ את הסימיונים / כך ישראל בעולם
 הזה זה שולטן בא ומשעבד והולך לו והמענה ארוכה שנאמר
 ער גבי חרשו חורשים האריכו למעניתם / למחר כשיגיע הקץ
 אומר הקב"ה לאומות העולם כך וכך עשיתם לבני כך וכך
 עשיתם לבני לא מיד הוא בא ומשבר את העול ומקצץ הסימיונים
 שנאמר ואשבור מושות עולכם וכן הוא אומר יקצץ עבות רשעים /
 ז ואולך אתכם קוממיות / ר' שמעון אומר מאתים אמה
 יהודה אומ' מאה אמה כארם הראשון אין לי אלא אנשים בשם
 מנין / יכול כנותניו כזויות מחושבות תבנית היכל / וכמה היא
 תבנית היכל מאה אמה / דבר אחר ואולך אתכם קוממיות
 בקוממית זקופה ולא יהיו יריאים מכל ברייה /

פני בכס / כשם שנאמר בטובה ופגיתי אליכם כך נאמר ברעו
ונתתי פני בכס / משלו משל למהר למלך שאמ' לעכויו פונה
אני מכל עסקי ועוסק עמכם ברעו / ה ונפתם
לפני אויביכם שיהא המות הורג אתכם מבפנים ובעלי דבב
מקיפים אתכם מבחוץ / ורדו בכס שנאמ' שאני מעמיד עליכם
אלה מכם וככם ובשערי שאומות העולם עומדים על ישראל
אינן מבקשים אלא מה שבגלוי ש' והיה אם זרע ישראל ועלת
מדין ועמלק / בני קדם ועליו עליו / ויחבו עליהם וישחתו את
יכול הארץ עד בואך עזרה ולא ישאירו מחייה / בישראל ושור
ושה וחמו' אבל כשעה שאעמיד עליכם בכס ובכם הם מחפשי
אחר מטעמוניות שלכם שנאמר ואשר אכלו שאר עמי / ונכסם
מפני אימח / ואין רודף אתכם מכלי / כח

פרק ה

ואם עד אלה / ר' אליעזר אומר אין המקום
מביא פורענות בישראל עד שהוא מעיד
בהם תחילה / שנאמר ואם עד אלה /
ר' יהושע אומר שלא יהו אומרים ישראל כלו המלות ועוד אין
לו אחרת להביא עלינו תלמוד לומר ואם עד אלה / עוד יש לי
אחרות מאלה וכאלה להביא / ויספתי ליסירה אתכם שבע על
חטאתיכם / אתם עברתם לפני שבע עבירות כואו וקבלו עליכם
שבע פורעניות / ב ושברתי את גאון עוזכם / זה בית
המקדש וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדש גאון עוזכם / רבי
עקיבא אומר ושברתי את גאון עוזכם / אילו הגבור / שבישראל
כגון יואב בן צרויה וחביריו / אחרים אומרים ושברתי את גאון
עוזכם אילו הגנאים שהם גאונים של ישראל כגון פפוס בן יהודה
ור' יינא אלכסנדר וחביריו / ג ונתתי את שמיכם ככרזל
וזאת ארצ' כנחושה / זו קשה לכם יותר מן האחרונ' שבאחרונ'
מהו אומר והיו שמיך אשר על ראשך נחושת שיהו השמים
מזיעים כדרך שהנחת מזיע והארץ לא תהיה מזיעה כדרך
שאין הברזל מזיע / והיא משמרת פירותיה / אבל כאן מהו אומ'
ונתתי את שמיכם ככרזל ואת ארצכם כנחושה שלא יהו השמים
מזיעים כדרך שאין הברזל מזיע / והארץ תהא מזיעה כדרך
שהנחושת מזיע והיא מאבדת פירותיה / ותם לריק כחכם / רבי
אומר זה הכרם ויש אומר זה הפשתן / ויש אומר זה הכוח / דבר
אחר זה שה' משיא את בתו ונותן לה ממון הרבה ולא הספיקו
שבעת ימי המשתה לצאת עד שמתה בתו נמצא קובר את בתו
ומאבד את ממון / ד ותם לריק כחכם / הרי אדם שלא
עמל ולא חרש ולא ניכש / זרע ולא ניכ' ולא כיסח ולא עיזר
ובשעת הקציר בא שידפון וירקון והילקה ואין בכך כלום /
אבל אדם שעמל וחרש וזרע וכש' ועזר וכיסח ובשעת הקציר
בא שדפון והילקה הרי שיבין שלו קהות / ולא תתן ארצך יבולת
מח שאת מוביל לה / ועץ השדה לא יתן פרי / שלא יהיה העץ
חונט את פירותיו ובשעה שה' מפרה יהיה מקליח את פירותיו /
ה ואם תלכו עמי בקרי ולא תאבדו לטמוע לי אתם עשיתם
את דיני ערי בעולם אף אני אעשה אתכם ערי בעולם / ויכפתי
עליכם מכה שבע כחשאתיכם אתם עברתם לפני שבע עבירות
כואו וקבלו שבע פורעניות / ו ושלחתי בכס את חית
השדה משמע / אין לי אלא חיה משכלת חיה שאינה משכלת
מניין תל' וכן בהמות אשלה כס' / יכול יהיו נושכ' ולא במיתין /
תל' עס חמת וזהו עפר / מר' אילו נושכים וממיתים אף אילו
נושכ' וממיתים / כבר היו שנים בארץ יש' / חמור נושך וממית
ושור נושך וממית / ו ושלחתי אתכם / אילו הקטני /
והכחית את כהמתכם מחוץ והמעטת אתכם מבפנים / ונשמך
דרכיכם / דרך דרכי דרכיכם לרכות שכלים גדולים וקטנים /
סיפרא ח ג 8 iii פרק

פרשה ב

ואם לא תשמעו לי / אם לא תשמעו
למירש חכמים / וכול' למה שכתוב
כשהו' אומ' ולא תעשו את כל המצות
האלה הרי מה שכתוב בתורה אמור / ואם לא תשמעו מה תל'
אין לי לא זה שהוא יודע את רבונו ומתכוין למוריד בו / וכן הוא
אומ' כנמרוד גיבור ציד / שאין תלמוד לומר לפני יי' אלה זה
שהוא יודע את רבונו ומתכוין למוריד בו / וכן הוא אומר ואנשי
סדום רעים וחטאים לוי' מאד שאין תלמוד לומר לוי' אלא אילו
שיודעים את רבונו ומתכוין למוריד בו / ג ואם לא
תשמעו לי מה תל' לא תעשו / וכי יש לך אדם שאינו למד אבל
עושה תל' אם לא תשמעו ולא תעשו / הא כל שאינו למד אינו
עושה / ד אומ' יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה אבל אינו
מואם באחרים תל' ואם בחוקותי תמאסו / הא כל שאינו למד
ואינו עושה / סוף שהוא מואם באחרים / או יש לך שאינו למד
ואינו עושה ומואם באחרים / אבל אינו שונא את חכמים / תל'
ואם את כשפטי תמאסו / הא כל שאינו למד ואינו עושה סוף
שמואם באחריו / או יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה ומואם
באחריו אבל אינו שונא את החכמים תל' ואם את משפטי תגעל
נפשכם / אינו אומ' ואם את משפטי תגעל נפשכם לא ואם את
משפטי תגעל נפשכם / הא כל שאינו למד ואינו עושה ומואם
באחרים סוף שהוא שונא את החכמים / או יש לך אדם שאינו
למד ואינו עושה ומואם באחרים ושונא את החכמים אבל מניח
לאחרים לעשות תל' לבלתי עשות / הא כל שאינו למד ואינו
עושה ומואם באחרים ושונא החכמים סוף אינו מניח לאחרים
לעשות / או יש לך אדם שאינו למד ואינו עושה ומואם באחריו
ושונא את חכמי ואינו מניח לאחריו לעשות אבל מודה במצוות
שנאמרו מסיני תל' את כל מצוותי / הא כל שאינו למד ואינו
עושה מואם באחרים ושונא את חכמים ואינו מניח לאחרים
לעשות / סוף שהו' כופר במצות שנאמרו מסיני / או יש לך אדם
שיש בו כל המידות הללו אבל אינו כופר בעיקר תל' להפרכס את
בריתו / הא כל שיש בו כל המידות הללו סוף שהוא כופר בעיקר /
פרק ז
אף אינו מדבר לא באף / אני אשר בניתי
אני אהרם / אני אשר נטעתי אני אתוש /
וכן הוא אומ' הנני אשר בניתי אני הדרם
ואשר נטעתי אני נותש / אעשה זאת / זו קשה לכם יותר מכל'
ששמי הגדול הוי עליכם כבעל חוב / לכם / מידיכם היתה זאת /
אין הרעה יצא מלפני לעולם / וכזה מפי עליין לא תצא הרעה
אלא הטוב / ב והפקדתי עליכם כהלה / שיהיו המכות
פוקדות אתכם מזו לזו / עד שהראשונה פקודה אעליכם אביא
אחרת ואסמכר' לה בהל' ככה המבטלות את הבריות / ואילו
זו זו מכת מות / ג את השפעת / וכי יש לך אדם שהוא
חולה ומושל במי' וכשרו שמור עליו / תל' ואת השפעת מלמד
שהוא נשחף / או עתים שהוא שחוף אבל נוח לו ואינו מקדיח'
תל' ואת הקדחת / מלמד שה' מקדיח' / או עתים שהוא מקדיח'
אבל סבור בעצמו שיהיה / תל' מכלות עינים / אהרוא אינו סבור
בעצמו שיהיה אבל אחרים סבורים בו שיהיה תל' ומדיבת נפש /
וזרעם לריק זרעם / זו רעה ואינר' מצמחת / ואם זו רעה
זאינה מצמחת מה אויב' בא' / ואוכלים לא זו רעה שנה ראשונה
ואינה מצמחת וכשנניח מצמחת ואויב' באים ואוכלי אותה ש' /
וזרעם לריק זרעם ואכלוהו אמיכם / כנגד הבנים והבנות
הכתוב מדיב' / שתהא עמל בחסו ומגדלם והחטא בא ומכלן /
וכן הוא אומ' אשר מ'פחתי וריביתי אויב' כלם / ד ונתתי

פרק י

והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית נקם כבדית נקם שאין כבדית איזו היא נקם שאינר בבדית כנון סימו עינים שסימו את עיני צדקיהו מלך יהודה ונאספתם אל עריכם מפני המצודה ושלחתי דבר בתוכם ויהיה המלך הורג אתכם מבפנים ובעלי דבך מקיפים אתכם מבחוץ ונתתם ביד אויב הלכה אין מלינים את הבת כירושלם וכשהם מוציאים אותו לקיבדו יהו קוקרי מיתים נתנין ביד אויב ב כשברי לכם מטה לחם לרבות כל כסעדי לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחר מכלי עצים והשיבו לחמכם במשקל שתהא פת גיפולת והן יושבות ומשקלות אותה בתנור רבי יוסי בן דורמסקית אומ' משל ביד אדם איסר ופרוטה והוא יושב ומשקל ואומר אקח בפת אוכל אני ולא שבע אקח בו תמר' שמה אוכל אני ושבע אקפ' כן אוכל ולא שבע שנאמר ואכלתם ולא תשבעו דבר אחר ואכלתם ולא תשבעו זה דעב של מהום ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו אמרו עליו על רואן בן יוסף שבת והניח בן קטן לאמו והיתה מודדתו כשפוחים בכל שנה ונותנת בשקלו זהב לטבים וכשהקיפוח מצודת ירושלם טבחחו בידה ואכלו ועליה מקונן ירמיה וא' ריבוני אם תאכלנה נשים פרים עוללי טיפוחים משיכה רוח הקודש ואומרת אם יהרג כקדש' כהן וגביא' זה זכרתי בן יהוידע הכהן דבר אחר ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו אין לי אלא אבות אוכלים בשר בנים ובנות בנים אוכלים בשר אבות מנין שנאמר לכן אבות יאכלו בנים בקרבן ובנים יאכלו אבות' ד והשמדת את במותיכם במשבע והקרת את חמניכם אילן ה' חיים והקסמ' שבישרא ונתתי את פגריכם על פיגרי גילוליים וכמה הפגרים עושים אצל הגילוליים אלא שוהא אלהו זכור לטוב מחזר על כל טפוחי הרעב מצא אחר תפוחי מוטל כרעב אל בני מאיזרה משפחה אתה אמר לו במשפחת פלוגית אל וכמה הייתם אל שלשת אלפים וכמה נסתיר מכס אל אני אל רצונך לומר דבר אחר ולחיות אל אבל אל אמור שמע ישראל י' אלהינו י' אחד צעק מיד ואמר הם כי לא להזכיר בשם י' לא לימדי אבא כן מה היה עושה נוטל ידאנו ונותנה על לבו ומנפפת ומנשקה עד שכרסו נבקעת ונפל הוא ויראתו לארץ לכן נאם ונתתי את פגריכם על פיגרי גילוליים וגעלה נפשי אתכם זו הגולה ויש אומר זה סילוק שכינה ונתתי את עריכם חורבה עיר עריכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות ולא אריח בריח ניהוכם כמשמעו ה והשימותי אני את הארץ זו מדר' טובה שלא יהו ישראל אומרים הואיל וגלינו מארצינו עכשיו האויבים באים ומצאים עליה נחת רוח שנאמר ושממו עליה אויבים היושבים ה אף האויבים הבאים אחרי בן לא ימצאו עליה נחת רוח ואתכם אזהר בגוים זו מידה קשה לישראל שכשעה שכני המדינר גולים כולם למקום אחד הם רואים זה את זה ומתנבחים ואחם אין אתם כן אלא עתיד אני לזרות אתכם לבין כל האובות בארם שהוא זורר שעורים במזרה ואין אחת מהם דבקה לחבירתה שנאם ואזרים במזרה כשערי הארץ שיכלתי איבדתי את עמי מדרכיכם לא שבו והריקותי אחריכם חרב וחרב הנשבת אחריכם לא כמדת היא חזרת וכמי הנשפכים שוב אין חוזרים לגלים והייתה ארצכם שממ ועריכם יהיו חרבה

פרק י

אין כרמו וביתו חריבים אתם אין אתם כן אלא והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חורבה מפני כה שאין סופכם לחזור ב אז תצדק הארץ את שבתותיה אני אמרתי לכם שתחו זורעים שש ומשמיים לי אחת בשביל שתדעו שהארץ שלי היא ואתם לא עשיתם כן אלא עמדו וגלו ממנה והיא תשמש מאליה כל שמישים שהיא חייבת לי שנאם אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה כל ימי הושמה תשבות ג והנשואים ככם והבאתי בורך כלכם אינו אומר והבאתי בורך כלכם אלא והבאתי ברוך כלכם ואינו זו אימה ופחדה דאנה ורעד וירא' ד ורדף אתכם קול עלה בך אמר רבי יהושע בן קרח פעם אחת היינו יושבים בין האילנות ובשרר הרוח והשינו העלים זה כזה ועמדנו ורצנו ואמרנו אי לנו שמה ודיבוקינו הפרשים לאחר זמן נפנינו אחרינו וראינו שאין ברייה וישכנו במקומינו ובנינו ואמרנו אוילנו שעלינו נתקיים הפסוק ורדף אותם קול עלה בך ונסו מבוסת חרב מפני אימה וגפלו ואין ברוך בבלי כח ה וכשלו איש באהיו אינו אומר איש באחיו אלא איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה ו ולא תחזיר לכם תקומה לפני אויביכם זו שעה שנלכדה בה ירושלם ואבדתם בגוים רבי עקיבא אומר אילו עשרת השבטים שגלו למדי אררים או' ואבדתם בגוים אין אובדן אלא גולה יכול אובדן ממש כשהוא אומ' ואכלה אתכם ארץ אויביכם הרי אובדן ממש אמר' הא מה אני מקיים ואבדתם בגוים אין אובדן אלא גולה ב והנשואים ככם ימקו בעונם אינו אומר ימקו אלא ימסו בעונם ובעונות אבותם ימסו והלא כבר הבטיח המקום לישראל שאינו דן האבות על ידיו בנים ולא בנים על ידי אבותם שנאמר לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות אם כן למה נאמר אף בעונות אבותם אתם ימקו אלא כוונתם שהם תפוסים מעשה אבותם דור אחר דור דוריהם נידונים על ידיהם ג והתודו את עונם ואת עון אבותם לצד התשובה הם הדברים שמיד שהם בתוודים על עונותיהם מיד אני חוזר ומרחם עליהם שנאם והתודו את עונם ואת עון אבותם כמעלם אשר מעלובי ד אף אני אלך עמם בקריהם עשו את דיני עראי בעולם אף אני אעש אותם עראי בעולם ה והבאתי אתכם בארץ אויביכם זו מידה טובה לישראל שלא יהו ישראל אומרים הואיל וגלינו לבין אומות העולם נעשרו כמעשרים אני איני מניחם אלא אני מעמיד בבאי עליהם ומחזיר אותם למושב תחת כנפי מגין והעולה על רוחכם היד לא תהיר אשר אתם אומרים נהיר כגוים וכמשפחות האדמה לשרת עץ ואבן אלא חי נאם י' אם לא ביד חזקה ובזרוע נשויה ובחזמה שפוכה אמרתי עליכם על בורחכם שלא בטובתכם ממליך אני מלכותי עליכם ה אז אויבכם לכם הערל לצד התשובה הן הדברים שמהם אנ מכניעים לבן בתשובה מיד אני חוזר ומרחם עליהם שנאמר אז יכנע לכם הערל ואזירצו את עונם ו ז וזכרתי את בריתי יעקב ולמה נאמרו אבות אהורנית אלא אם אין מעשה אברהם כדרי מעשה יצחק ואם אין מעשה יצחק כדרי מעשה יעקב לכל אחד ואחד שיתלה לעולם בנינו ז ולמה נאם באברהם ויעקב זכירר' וכיצחק לא נאמרה זכירה אלא רואין את אפרו כאלו הוא צבור על גבי המזבח ולמה נאם באברהם וביצחק אף וביעקב לא נאמר אף לא מלמד שמטו של יעקב אבינו שלי' ח אין לי לא אבות אימהו מבני תל את את

נפשות שיכולו אין לי אלא שהעריך את אחד / אחד שהעריך את מאה בנין תל נפשות / דבר אחר מה תל נפשות שיכולו אין לי אלא איש שהעריך את האשה אשה שהעריכה את האיש בנין תל נפשות / דבר אחר מה תל נפשות שיכולו כל שהיו בכלל דמים יהיה בכלל ערכים / כנולד ומוכה שחין שלא היו בכלל דמים / לא יהיו בכלל ערכים / תל נפשות / ח יהיה מה תל שיכול כל שהיה בכלל ערכים יהיו בכלל דמים כנולד ומוכה שחין שומשום ואנדרונינוס ופח' מכן חודש שלא היו בכלל ערכים לא יהיו בכלל דמים תל יהיה / ט זכר ולא שומשום ואנדרונינוס יכול לא יהיו בכלל איש אבל יהיו בכלל אשה / תל ואם נקיבה היא / נקיבה ודאי ולא שומשום ואנדרונינוס / ובנין ששנת ששים כלמטה הימניו / תל ואם מכן ששים שנה ומעלה אם זכר מלבד ששנת ששים כלמטה הימניו / י אין לי אלא ששנת ששים שנת חמישים שנת עשרים בנין ודין הוא חייב בשנת ששים / וחייב שנת חמישים ושנת עשרים / מה ששנת ששים כלמטה אף שנת חמישים ושנת עשרים כלמטה הימניו / יב הין אם עשת שנת ששים כלמטה הימניו להקל תל שגר שנה לגידה שוה / מר אמור שנת ששים כלמטה הימניו אף שנת האמור שנת חמש שנת עשרים כלמטה הימניו בין להקל בין להחמיר / כ אעור אמר בנין לחודש אחד ויום אחד / להקל בין לחמיר / ד אעור אמר חודש אחד ויום אחד / נאמר כאן ומעלה נאמר להלן ומעלה מהומעלה האמור להלן יום אחד אחר החודש / אף כאן חודש אחד יום אחד אחר החודש / יג אין לי אלא לאחר ששי' אחר חמש אחר עשרים בנין ודין הוא חייב אחר ששים וחייב אחר חמש ואחר עשרים / מה אחר ששים חודש אחד ויום אחד אחר חודש הרי קן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החודש הרי קן כשנת חמש ושנת עשרי' / יד ואם מך הוא מעריך / אם הוא עני מליחן ערך והעמידו לפני הכהן להוציא את המת / אוציא את המת ולא אוציא את הגוסס / תל והעמיד והעריך את שיש לו עמדה יש לו ערכה ואת שאין לו עמדה אין לו ערכה / טו יכול אפילו אם ערך של פלוני זה עלי' ומה יהיה פטור תל יעריכונו אפילו מת / והעריך אותו הכהן שלא יתן לא בזמן הערך על פי אשר תשיג יד הכוור לא יד הנדר / יז הנודר בין איש בין אשר בין קטן ובין קטן מיכן אמרו חשן יד הכוור והשנים בנידור והעריכונו בנעדר / והעריך בזמן הערך / יעריכונו הכהן / בנין אבל לכל הנעריכים שיהו ככהן /

פרק ט

אמר רגלה של זו עולה / יכול יהא כולה עולה תל כל אשר יתן ממנו לוי קודש אין כולה קודש יכול תצא לחולים / תל יהיה קודש כולה מה יעשה לה / תמכור לחייבי עולת ודמיה חולין חוץ מדמי אותה הרגל דכיר ר' מאיר / ור' יהודה ורבי יוסף ור' שמעון ואמרי' בנין אפילו אם רגלה של זו עולה תהא כולה עולה תל כל אשר יתן ממנו לוי יהיה קודש / יהיה קודש לזכות את כולה / כ יכול אף הקדש בדם חבית יעשה תמורה / תל קרבן יצא הקדש בדם חבית שאינו קרבן / ג אציא הקדש בדם חבית שאינו קרבן ולא אציא את של צבור / תל ולא יחליפנו / אוציא את של צבור ולא אציא את של שותפי' תל ולא ימיר אותו / היחיד עושה תמורה ואין ציבור ולא השותפים עושים תמורה / ד אר שמעון והלא המעשר בכלל היה / ולמה יצא להקיש אלא מה מעשר קרבן יחיד אף אין

ואין אתים אלא אמהות שנ' שמה כפרות אכרם ואת שרש אשתו / ובנין שהבית כרותה לארץ תל והארץ אזכור / ט והארץ תעוב מהם ותרץ את שבתותיהם אני אמרתי להם שיהו זורעים לי שש משמימים לי אחת / בשביל שידעו שהארץ שלי / והם לא עשו כן / אלא עמדו ויגלו ממנה והיא תשמש מאילת כל שמימים שהיא חייבת לי / שנאמר והארץ תעוב מהם ותרץ את שבתותיה בהשמה מהם והם ירצו את עונם יען ויבוע / וכי ראש בראש פרעתי מהם משרא' והלא לא פרעתי מהם אלא אותם במארת שחטאו לפני אם כן למה נאמר יען ויבוע / יען במשפטו מאסו אילו הדינים / ואת חוקתי / געלה נפשם אילו המדרשות / י זאת זו עונה של מדבר / גם זאת זו עונה של בעל פעור / ואף גם זאת זו עונתו של מלכי האמורי' לא מאסתי / ולא נעלתי לכלותם וכי מה נשתמר להם שלא נגעלו ושלל נמאסו / והלא כל מתנות טובות שנתנו להם נטלו מהם / ואילו ספר תורה שנתת להם לא היו משנים מאומה העולם כלום / אלא לא מאסתי בימי אספסינוס ולא נעלתי בימי יוון / לכלתם להפך בריתי אתם / בימי המן / כי אני יי' אלהים בימי גוג / יא ובנין שהבית כרותה לשבטים שנאמר וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים מלבד שהבית כרותה לשבטים / יב אלה החוקים והמשפטים והתורות / החוקים אילו המדרשות / והמשפטים אילו הדינים / והתורה מלבד ששתי תורות ניתנו להם לישראל אחד בכתב ואחד בעל פה / אר עקיבא וכי שתי תורות ניתנו להם לישראל / והלא תורות הרבה ניתנו להם לישראל / זאת תורת העולה / זאת תורת המנחה / זאת תורת האשם / זאת תורת זבח השלמי' / זאת התורה אדם כי ימות באהל / אשר נתן יי' בינו ובין בני ישראל זכה משה ליעשות שליח בין ישראל לאביהם שבשמים / בהר סיני ביד משה / מלבד שניתנה התורה הלכות ודקדוקיהם ופירושים על ידי משה מסיני /

פרשה נ

בני ישראל מעריכים ואין הגוים מעריכי' / יכול לא יהיו נעריכים תל איש דבריו' מאיר / אר מאיר אחר שהכתוב אחד מכתוב אחד ממעט / מפני מר' אבי אומר נעריכים אבל לא מעריכים / שריבה מדת הנעריכים ממדות המעריכי' / שהרי חרש שוטח וקטן נעריכים אבל לא מעריכים / כ ר' יהודה אומר בני ישראל נעריכים ואין הגוים נעריכים / יכול לא יהיו מעריכים תל איש / אר יהודה אחר שהכתוב אחד מכתוב אחד ממעט / מפני מה אני אומר מעריכים אבל לא נעריכים / מפני שריבה מדת המעריכים ממדות הנעריכים שהרי שומשום ואנדרונינוס מעריכים אבל לא נעריכים / ג אי בני ישראל יכול אין לי אלא בני ישראל / בנין לרבות את הגרים ואת העבדים תל ואמרת אליהם / איש / פרש לקטן / או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפליה תל כי יפליא / כי יפליא / נאמר כאן נדר ונאמר להלן נדר מה נדר האמור כאן כי יפליא אף נדר האמור להלן כי יפליא / ומה נדר האמור להלן בל תאחר לשלמו אף נדר האמור כאן בל תאחר לשלמו / ד נדר בערך הקיש נדרים לעריכים מר' נדרים לעריכים בל תאחר לשלמו אף עריכי' בל תאחר לשלמו / ח בערך להביא ערך האמות / לא בערך ערך כולו הוא / גותן ואינו גותן ערך אכיון / ו או יכול שאני מוציא דבר שהנשמה תלויה בו / תל נפשות נפשות / לא המת / אציא את המת ולא אציא את הגוסס תל והעריך את שיש לו עמדה יש לו ערכה / ואת שאין לו עמדה אין לו ערכה / ז דבר אחר מר' תל

שיש לו עמדה יש לו ערכה ואת שאין לו עמדה אין לו ערכה.
 ג. מניין לרבות המהות ולהוציא את שאמר הרי זו הקדש ומתה. אחר שיבכה הכתוב מעט. הרי אנו למדי' אותה במהמה שמיאה מה בהמה שמיאה מיוחדת ששוע שעת פדיונה לשעת הקדישה אף אני ארכה את המהה ששוע שעת פדיונה לשעת הקדישה. ד. אורכר שאת למדו בדרך אחד. את למידו בכל הדרכ' שיש בו. מה בהמה שמיאה מיוחדת שהיא תחילת הקדש ומועיל' בה וכולה לשמים ושעירי הנשרפ' / מניין לרבות וכי מה יש לנו פרים הנשרפים ושעירי הנשרפ' / מניין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים של ציבור. ושל יחיד תל' בהמה ואם בהמה ואם כל בהמה. ה. והעמיד את ההכמה לפני הכהן בהמה נפדית ואין העופות והעצים והלכונה וכלי שרת נפדים. ו. והעריך הכהן אותה בין טוב ובין רע. אין פודים ההקדשות אכסרר. כערכך הכהן כן יהיה. אמר אחר הרי הוא שלי בעשר סלעים. אמר אחד בעשרים. אמר אחד בשלשים. אמ' אחד בארבע' אמר אחד בחמישים. חזר בו של חמישים ממסכנים מנכסיו עד עשר. חזר בו של ארבעים ממסכנים מנכסיו עד עשר. חזר בו של עשרים ממסכנים מנכסיו עד עשר. חזר בו של עשר' מוכרים אותו כשחזר ונפרעים משל עשה המותר. ו. ואם נאל ינאלינה לרבות את האשה ואם נאל ינאלינה לרבות את היורש. ויסף חמישיתו על ערכך. הרי כאן שנים אחד מוסף חמישית ואחד שאינו מוסף חמישית ואין ידוע אם כבעלי' אם ככל אדם מה מענין בנאולות האמורות למטן הבעל' מוסיפים חמישית ואין כל אדם מוסיף חמישית אף הנאולות האמורות כאן הבעלים מוסיפים חמישית ואין כל אדם מוסף חמישית. ח. ואיש כי יקדיש את ביתו יכול בבית דירה הכתוב מדבר. כשהוא אומ' ואם המקדיש ינאל את ביתו הרי בית דירה אמור הא מה אני מקיים ואיש כי יקדיש את ביתו מקדיש אדם את נכסיו. ט. קודש לוי' מלבד שסתם הקדשות לרוב הבית.

פרק

ו. והעריכו הכהן בין טוב ובין רע. אין פודין את ההקדשו אכסרר. כאשר יעריך אותה הכהן כן יקום. הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשר' הבעלים קודמי' מפני שהם מוסיפים חמישית. אמ' אחד הרי הוא שלי בעשר' ואחר הבעל' נותני' עשר' וש' עשרים ושני' הבעלים נותנים עשרים ושבע. עשרים ושלוש. הבעלים נותנים עשרים ושמונה עשרים וארבע הבעל' נותנים עשרים ותשע. עשרים וחמש. הבעלים נותנים שלשים שאין מוסיף חמישית על עילוי' של זה אדם. הרי הוא שלי בעשרים וש' אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחת ודינר הבעלים קודמים ואם לאו אומרי' לו הגעתך. ב. ואם המקדיש ינאל לרבות את האשה ואם המקדיש ינאל לרבות את היורש ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו. אם נתן את הכסף הרי הוא שלו. ואם לאו אינו שלו. ג. משדה אחוזתו. אין לי אלא שדה אחוזתו מאביו שדה אחוזתו מאמו מניין תל' יקדיש איש והיה ערכך לפי דעתו ולא לפי גידולו וזרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף. הרי זו גזירת מלך אדם המקדיש בחולת המחוץ. ואחד המקדיש בפרדסות כחמשי'. נותן כזרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף. ד. מניין שאין אדם רשאי להקדיש שדהו בשעת חיובו. ואם הקדישה תהא בקדושת תל' אם משנת חיובו יקדיש שדהו. שדהו תל' מניין אתה אומ' היו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים.

טפחים

אין לי אלא קרבן יחיד או דבר שאת למידו בדרך אחד את למידו בכל הדרכים שיש בו. מה מעשר מיוחד שהוא הקדש מוכח ונזהר בכקר ובצאן ובאכל לשני ימים אף איני מברכה אלא את שהוא כיצא בו. בנין לרבות קדשי קדשים וקדשים קלים של יחיד תל' בהמה. ואם בהמה. ה. ולא ימיר אותה הקדש עושה תמורה ואין תמורה עושה תמורה. יחודה אומ' הולד עושה תמורה. אבירו לו קודש עושה תמורה ולא הולד. ולא תמורה עושה תמורה. ו. טוב כרע אורע כטוב. תמימים כבעלי' מומים וכעלי' מומים בתמימים. מניין לרע שהוא בעל מום תל' לא תזכה לוי' אלהיך שור ושה אשר יהיה במום כל דבר רע. ואם המיר ימיר. לרבות את האשר. ואם המיר ימיר לרבות את היורש. בהמה בבהמה אחד בשני' ושנים באחד. בהמה בבהמה אחד במאה ובאה באחד. ד' שמעון אומ' בהמה בבהמה ולא בהמה בבהמות אמרו לו בהמה אחת קרויה בהמה ובהמות הריהו קרויות בהמה. ז. בהמה בבהמה. לא בהמה בעופות ולא עופות בבהמה. בהמה בבהמה ולא בהמה במנחות ולא מנחות בבהמה ולא בהמה בהם. ח. בהמה בבהמה ולא בהמה באיברים ולא איברים בבהמה. בהמה בבהמה ולא בהמה בעבדים ולא עבדים בבהמה. ולא איברים בשלימים. ולא שלימים בהם. ט. רבי יוסי אומ' ממירים איברי' בשלימים ולא שלימים בהם. אר יוסי והלא בבוקדשים הוא אומר רגלה של זו עולה כוללת עולה. אף כשיאמר רגלה של זו תחת זו תחת כולה תמורה תהיה. י. והיה הווא ותמורתו יהיה קודש. והיון קדושת חלה עליו בבית הבעלים. אף תמורה בבית הבעלים. יא. והיא הכזר עושה תמורה בבית הבעלים ואינו עושה בבית כהן דברי' ר' עקיבא. אר יוחנן בן נורי וכי בפני מה אין ממירים בכזר אל' ד' עקיבא חטאת ואשם מתנה לכהן. והכזר מתנה לכהן. מר' חטאת ואשם אין ממירים בהם אף הכזר. אין ממירים בהם. אל' רבי יוחנן בן נורי מר' אינו מימר בחטאת ואשם שאין זכים בהם בחייהם תאמר בכזר שזכים בו בחייו. אל' ר' עקיבא הישבתה על הדין. מה אתה משיב על הבקרא והיה הוא ותמורתו יהיה קודש והיון קדושת חלה עליו בבית העולמים אף תמורה בבית העולמים. יב. ואם מי שנתן לכהן זה וזה אין עושים תמורה. יג. והיה הוא. הקדש עושה תמורה ואין תמורה עושה תמורה. יד. יהיה קודש מלבד שהקדושה חלה. והלא דין הוא. ומה אם הקדש שאין קדושה חלה עליו בכום קבוע אינו דין שיעש תמורה תל' והיה הוא קודש. הקדש עושה תמורה ואין תמורה עושה תמור. טו. יהיה קודש. מלבד שהקדושה חלה עליה כבעלת מום קבוע והלא דין הוא ומה אם הקדש שאין קדושה חלה עליו בבית העולמים אין קדושה חלה עליו בבית העולמים. מלבד שקדושה חלה עליה כבעלת מום קבוע. תל' יהיה קודש. מלבד שקדושה חלה עליה כבעלת מום קבוע. יו. רבי יוסי בברי' יהודה אומר יהיה קודש לעשות את השונג כמזיד.

פרשה

ו. ואם כל בהמה יכול בבהמה שמיאה הכתוב מדבר. כשהוא אומ' אם בהמה הטמאה ופדוה הרי בהם טמאה אמור. הא אינו מדבר אלא בפסולי' הבוקדשים שיפדו. יכול יפדו על מום עובר תל' אשר לא יקריבו במבה קרבן לוי'. יצא מום עובר שהוא כשר ליקרב למחר. ב. טמאה לרבות את הכתה. יכול אפילו אמר הרי זה הקדש ופתה תפדה תל' והעריך. את

טפחים אין במדרים עמה, תל שדרו, ה כערך יקום, בותן ארבעים ותשע סלעים וארבעים פונדיונות מה שיכו של פונדיון זה קולבון לפרושוט, ו אחר הויכל, כמך לויכל, מופלג מן הויכל בנין תל ואם אתר הויכל יקדיש שדרו שדרו מה תל, מנין אתה אומ' היו שם נקיעים פחותים מעשרה טפחים אוסלעים נמוכים מעשרה טפחים הרי אילו במדרין עמה תל שדרו, ז מנין שאין מקדישים לפני הויכל פחות משתי שנים ולא גואל' לאחר הויכל פחות משנה, תל וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות, ח מנין שאין מחשבים את החדשים להקדיש, אבל הקדש מחשב חדשים תל וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות, ט ומנין אם אמר הריני בותן דבר שנה בשנה אין שומעים לאלא בותן את כולם כאחת תל וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות, י שנים הנותרות שנים הוא מחשב ואין מחשב הויכל שלא יכנס בה כלום, זנגרע מערך, אף מן ההקדש, שאם אכלה ההקדש שנדר או שתים לפני הויכל או לא אכלה אלא שהיתר לפניו מנכה סלע ופונדיון בכל שנה ושנה, יא ואם גאל יגאל, לרבות את האשה, ואם גאל יגאל לרבות את הירוש, שדרו מר תל שיכול אין לי אלא המקדיש בית כור בענין הזה, הקדש בית לתך בית סאד בית קב מגי' תל השדה ויוסף חמישית כסף ערךך עליו וקם לו, אם נתן את הכסף הרי שלו ואם לאו אינה שלו, יב ואם לא יגאל את השדר, הבעלים, ואם מכר את השדה, הנזכר, לאחר ולא לבנו, או לאחר ולא לאח וכשהוא אומ' ולאיש לרבות את האח, ומה ראית לרבות את האח, ומה ראית לרבות את הבן ולהוציא את האח, אחר שריבה הכתוב מיעט מרבית אני את הבן שהוא קם תחת אביו ליעידה ולעכר עכרי, ומוציא אני את האח שאינו קם תחת אביו ליעידה ולעכר עכרי, יג לא יגאל עוד, יכול לא יקחנה מיד הנזכר ותהיה לפניו כשדה מקנה תל לא יגאל עוד לרבות מה שאין נגאל, לוקחת הוא מיד הנזכר ותהיה לפניו כשדה מקנה.

פרק יא

והיה חסדו כצאתו ביובל מגיד שהשדר קרוי לשון זכר בלשון קודש, מר קודש אמור להלן אינו יוצא אלא בפדיון, אף קודש האמור כאן לא יצא אלא בפדיון, כ מלמד שהכהנים נכנסים לתוכו ונותנים את דמיה דברי ר' יהודה, שמעון אומ' נכנסים אבל לא נותני' ר' אלעזר אומ' לא נכנסין ולא נותנים אלא נקראת שדר רשושים עד הויכל השיני, הגיע הויכל השיני ולא נגאלה נקראת רשושי רשושים עד הויכל השלישי לעולם אין הכהנים נכנסים לתוכה עד שיגאלנה אחר, ג כשדה חחרם לכהן תהיה אחותו מה תל בנין אתה אומ' שדרה שהיא יוצאה לכהני' ביובל וגאלה אחד מן הכהנים והרי היא תחת ידי, יכול יאמ' הואיל והוא יוצא לכל אחי הכהנים ביובל הרי היא תחת ידי הרי היא שלי, תל כשדה חחרם לכהן תהיה אחותו, שדר אחותו שכהן ושלו, אין זו שלו אלא יוצא לכל אחיו הכהנים, ומה את שדרה מקנתו אשר לא יצא מדרה אחותו מה תל, מנין אתה אומ' הליקוח שדר מאביו ומת אביו ואחר כך הקדישה, יכול תהיה לפני כשדה מקנה תל ואם את שדרה מקנתו אשר לא משדה אחותו שדרה שהיא אחותו דברי רבי סאי, ר' יהודה ורבי שמעון אומ' הליקוח שדר מאביו הקדישה ואחר כך מת אביו יכול תהיה לפניו כשדה מקנה, תל ואם את שדרה מקנתו אשר לא משדה אחותו שדרה שהיא אחותו להיות

שדרה אחותו, יצתה זו שהיא ראיה להיות שדרה אחותו, שדרה מקנה אינה יוצאה לכהני' ביובל שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, וחשב לו הכהן את מכסת, אין מכסת אלא רמיר מלמד שהוא בותן את שומו, ה אר אלעזר צא ודאה נאמר כאן וחשב ונאמר להלן וחשב מר וחשב האמור להלן בותן בורע חומר שעורים חמישים שקל כסף, אף וחשב האמור כאן בורע חומר שעורים כחמישים שקל כסף, ו ונתן את הערך ביום ההוא, שלא ישהה שאפילו מרגילת בקלים אין לה אלא מקובה בשעתה, ז בשנת הויכל ישוב השדה לאשר קנהו מאתה, יכול הנזכר הנקנה ממנו תל לאשר לו אחות הארץ, יאמר לאשר לו אחות ארץ מר' תל לאשר קנהו מאתו, מנין אתה אומ' שדרה שיעת לכהנים ביובל ומכרה הכהן והקדישו הליקוח יכול כשיגיע הויכל השיני תחזור לבעלים הראשונים, תל לאשר קנהו מאתה, לאשר לו אחות הארץ וכל ערך יהיו בשקל, ואין בערכים פחות מסלע בשקל הקודש מה תל, לפי שנאמר ופדה, יכול בערכים ובשטרות ובקרקעות תל בשקל הקודש, אין לי אלא סלעים של קודש, מנין לרבות דבר המטלטל תל ופדה, לרבות דבר המטלטל, אם כן למר' נאמר בשקל הקודש פרט לערכים ולשטרות ולקרקעות, ח עשרי גרה יהיה השקל, ללמדך כמה היא סלע, מנין אם רצה לרבו ירבה תל יהיה, מנין אם רצה לפחות יפחות, תל הוא, אילו נאמר בכור לא יקדיש, יכול לא יקדיש אדם בכור הקדש תל אותו, אותו אין אתר מקדיש.

פרשה ה

מקדיש הוא אדם בכור הקדשות, ארץ אני אומ' הוא לא יקדיש אבל יקדישוהו אחרים תל בהמה בבחמה עסקתה, כ יכול לא יקדישוהו מן הבטן תל אש, יזכר לא יקדיש משיבת בכר אין אתה מקדישו, מקדישו אתה מן הבטן מיכן אמרו אין מערימים על הכבור, ישימעל אומ' מנין לא יקדיש אדם בכור תל בכור, לא יקדיש איש אותו, יכול לא יקדישוהו הקדש עילוי תל כל זכר תקדיש, מר ראית להביאו להקדש עילוי ולהוציאו מהקדש מזבח, אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מביאו להקדש עילוי שהוא חל על הכל ומוציאו מהקדש מזבח שאינו חל על הכל, ג אין לי אלא בכור מנין לכל הקדש שאין משנים אותו מקדושה לקדושה תל בבחמה לא יקדיש איש אותו, ד יכול לא יקדישוהו הקדש עילוי תל בכורך וצאנך הזכר תקדיש מה ראית להביאו להקדש עילוי ולהוציאו מהקדש מזבח, אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מביאו להקדש עילוי שהוא חל על הכל ומוציאו מהקדש מזבח שאינו חל על הכל, ה ר' עקיבא אומ' מנין שלא יקדיש אדם בכור תל בכור לא יקדיש איש אותו, ו יכול לא יקדישוהו הקדש עילוי תל איש מה ראית להביאו להקדש עילוי ולהוציאו מהקדש מזבח, אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מביאו להקדש עילוי שהוא חל על הכל ומוציאו מהקדש מזבח שאינו חל על הכל, ז אין לי אלא זה מנין לכל הקדשים שאין משנים אותן מקדושה לקדושה תל לא יקדיש אדם שור אש, ח יכול לא יקדישם הקדש עילוי תל אך, מה ראית להביאו להקדש עילוי ולהוציאו מהקדש מזבח, אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מר אני מביאו להקדש עילוי שהוא חל על הכל, ומוציאו מהקדש מזבח שאינו חל על הכל, ט אם שור אם שח' לי הוא הוא קרב ואין תמורתו קריבה.

פרק יב

ואם בבחמה טמאה ופדה בערך, מה תל לפי שנאמר בשקל הקודש אין לי אלא

אלא סלעים של הקדש מנין לרבות דבר המטלטל תל ופוח
לרבות דבר המטלטל ואם כן למה נאמר בשקל הקדש פוח
בכל דבר שהוא מטלטל ובלבד שהוא צריך לישום בכסף אם
טלית זו תחת חמור זה יצא לחולין וצריך לעשות דמים
ב ויסף חמישיתו עליו שיהא הוא וחומשו חמשה לא יגאל
בכעלים ונמכר בערדך לכל אדם ג אך כל חרם אשר
יחרם איש לי מכל אשר לו ולא כל אש לו מאדם לרכו עבדו
ושפחתו הכנענים ואדם לרבות עבדו ושפחתו העבריה תל
מאדם ולא כל אדם מבהמה הלא כל בהמה ומשדה אחוזתו
ולא כל שדה אחוזתו יכול אם החרים את אדם כולם יהיו
מחרימים דברי רבי איעזר תל אך אר לעזר בן עזריה מנין
לגבוה שאין אדם רשאי להחרים את נכסיו על אחת כמה וכמה
יהא אדם חייב להיות חס על נכסיו ד לא ימכר לגזבר ולא
יגאל לבעלים מה יעשה לו בשדה החרם לכוון תהיה אחוזתו
או יוכל אעפ שפירש לשם תל הוא ה יהודה בן בתירה אומ'
מניין שסתם חרמי' לברך הבית תל כל חרם קודש קדשי' הוא
לי' או יוכל אעפ שפירש לכוון תל הוא ו מניין שמחרימים
אדם את קדשיו תל חרם קדש מניין שמחרימים אדם את קדשיו
קדשיו תל כל חרם קדש קדשים יכול הכהנים והלוים יהיו
מחרימים דברי רבי יהודה תל אך רבי שמעון אומר הכהנים
אינן מחרימי' שהחרמים שלהם הלוים מחרימים שאין חרמים
שלהם רבי אומר נראים דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר כי
אחוזת עולם היא להם ודברי רבי שמעון במטלטלים שאין
חרמים שלהם ז מניין למחייבי מיתות ולאחד שאמר
ערכי עלי ומת תל חרם לא יפדה אין לי אלא מחייבי מיתות
החמורות ומחייבי מיתות הקלות מנין תל כל חרם לא יפדה
יכול עד שלא נגמר דינו תל אשר יהרס מן האדם לא יפדה ולא
עד שלא נגמר דינו ח רבי הנניח בן עקיבא אומר
בערך מפני שדמיו קצובים אבל לא נדר מפני שאין דמיו
קצובים רבי יוסי אומ' נודר ומעריך ומקדיש ואם הזיק חייב
בתשלומין ט זרע הארץ לרבות שום ושתיילים ונרגני
או יכול שאני מרבה זרע לפת ועננו ושאר זרעוני גינה שאינן
נאכלים תל מזרע הארץ ולא כל זרע הארץ מפרי העץ לרבות
כל פירות האילן או יוכל שאני מרבה חרובי שקמה וצלמונה
וחרובי גרדיה תל מפרי העץ ולא כל פירות האילן מניין לרבות
את הירקות ולמעשרות תל וכל מעשר ויכול בשני מעשרות
הכתוב מדר תל הוא הוא אמור כאן והוא אמור להלן דברים
מחוסרים כאן אמרן הכתוב להלן ואם נאל יגאל לרבות את
האשר ואם נאל יגאל לרבות את היורש איש פרט לקטן
או יוכל שאני מרבה בן תשע שנים ויום אחד תל ואם נאל יגאל
במעשרו ולא כל מעשרו ממעשרו אין לי לא מעשר שנכנס
משדותיו ולקח חרש נתן לו כמתנחל מניין ואם נאל יגאל
במעשרו ולא כל מעשרו ממעשרו פרט למעשר שנכנס
לירושלם ויצא ממנו מעשרו פרט לפחות משנה פרוטה
ויסוף עליו שיהיה הוא וחומשו חמשה י מניין שאין
מעשרין מן הבקר על הצאן וצאן מן הצאן על הבקר תל וכל

מעשר בקר וצאן יב יכול לא יעשר מן הכששים על
העזים ודין הוא ובר החדש והישן שאינן כלאים זה בזה אינם
מתעשרים זה על זה ככשים ועזים שהם כלאים זה בזה אינו
דין שלא יתעשרו זה על זה תל וצאן כל משמע צאן אחד
יג קל וחומר להרש ולשין שיתעשרו מזה על זה ובר
אם הכשבים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרים מזה על זה
החדש והישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה
על זה תל עשר תעשר שתי מעשרות שנה אין מעשרי' משנה
להבידתה דברי רבי עקיבא

פרק יג

כל אשר יעבד תחת חשבת פרט
לטרופה שאינה עוכרת אין לי אלא
בזמן שמונים בשבט מניין רבוצים
או עומדים מנין תל העשירי יהיה אין לי אלא בזמן שקרא שמו
עשירי מניין אף על פי שלא קרא שמו עשירי תל העשירי יהיה
קודש יכול אפילו היה לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד
תל העשירי אין זה מעשר ר' יוסי ברי יהודה אומ' מעשר
ב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי
מניין ששלשתם מקודשים תל העשירי יהיה או יוכל שאני
מרבה את שנים עשר אכרת לא הואיל והוא מקדש ושעונו
בקרשת מה הוא אינו מקדש אלא את הסמוך לו אף הו' שעונו
לא תקדש אלא הסמוך לה ג נמצאת אומר קרא
לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן
מקודשים התשיעי נאכל בכזבו העשירי מעשר ואחד עשר
קרב שלמים ועושה תמורה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר
וכי יש תמורה עושה תמורה אמרו משום רבי מאיר אילו הו'ה
תמורה לא הו'ה קרב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי
ולאחד עשר עשירי אין א' עשר מקודש קרא לתשיעי ולעשירי
אחד עשר עשירי ר' אומר אינו מקודש ר' יוסי בר' יהודה אומ'
מקודש זה הכלל כל שנעקר שם העשירי ממנו לפניו מקדש
ולאחריו אינו מקודש מתוך שנאמר וכל מבחר נדריכם יכול
יהוה מורגל ומוציא את היפר תלמוד לו לא יבקר בין טוב
לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והאם המר סופג את
הארבע' אם המר ימירנו לרבות את היורש והיה הוא ותמורתו
יהיה קודש לא יגאל בכבודו אומ' לא יפדה נמכר הוא
ובמעשר הוא אומר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא
תם ולא כעל מוס ה מנין שמעט בהמה בעשר תעשר
תל יהיה קודש בלמד שמעט בחמור בעשר תעשר רבי יוחי
הגלילי אומ' והעברת בלמד שמעט בהמה בעמוד ועשר
ו ר' אומר אלה המצות בלמד שמעט בהמה בעמוד ועשר
ר' עקיבא אומ' עשר תעשר בלמד שמעט בהמה בעמוד ועשר
ז ר' אומר אלה המצות בלמד שמעט בחמור בעמוד
ועשר אלה המצות אין נביא עתיד לחרש עוד דבר מצותה
ח אשר צוה' את משה בדין השליח לשלוח את משה אל
בני ישראל כדי השליח למי שנשתלח אצלו וכיוי מי שנשתלח
אצלו לשלוח אל בני ישראל זכות ישראל נדמה בזה סיני
שכולם נאמרו מסיני

סליק תורת כהנים שבח לדר מעונים

מנהגה ומסודר בדפוס על ידי קולניליו בר ברוך איליקניז בבית
דינאל בומבירני בחודש תשרי שנת חשו' ליצירה